

ARKADIUSZ KUZIO-PODRUCKI

<https://orcid.org/0000-0002-4718-1422>, Biblioteka Śląska

DOI: 10.24917/ZaranieSlaskie.9.2

Górnośląscy Garnierowie. Zarys dziejów i rodowód

Słowa kluczowe: Garnier, szlachta, Górny Śląsk, genealogia, Turawa

Streszczenie

Od XVIII wieku do II wojny światowej na Górnym Śląsku mieszkała szlachecka rodzina von Garnier, wywodząca się z Sabaudii. Początkowo jej główną rezydencją był zamek w Lublińcu, a po jego sprzedaży pałac w Turawie. Rodzina podzieliła się na kilka linii, z których najstarsza – potomkowie Franciszka Ksawerego (1753–1838) – odziedziczyła majątek i rezydencje w Turawie. W 1841 roku właściciel Turawy, Franciszek Serafin, otrzymał pruski tytuł hrabiowski, dziedziczony na zasadzie primogenitury. Amand (1795–1861) i jego potomkowie przenieśli się i osiedli na terenach dawnego imperium rosyjskiego (obecnie ziemie Ukrainy), tworząc rosyjsko-ukraińską linię rodu. Trzech Garnierów wśród służących w pruskiej armii otrzymało stopnie generalskie: Otto (1830–1908), Franciszek Ksawery (1842–1916) i Otto (1859–1947). Kilku przedstawicieli tej rodziny zostało uhonorowanych wysokimi pruskimi orderami: Czerwonego Orła i Pour le Mérite. W pierwszej części artykułu przedstawiono najważniejsze wydarzenia i osoby z tej rodziny. Genealogie w drugiej części zaprezentowano z podziałem na poszczególne linie.

The Upper Silesian Garniers. Outline of history and genealogy

Keywords: Garnier, nobility, Upper Silesia, genealogy, Turawa

Summary

From the 18th century until the Second World War, Upper Silesia was home to the noble von Garnier family, who originated from Savoy. Initially, their main residence was the castle in Lubliniec and, after its sale, the palace in Turawa. The family divided into several lines, the oldest of which – the descendants of Franz Xavier (1753–1838) – inherited the estate and residences in Turawa. In 1841, the owner of Turawa, Franciszek Serafin, received the Prussian title of count, inherited by primogeniture. Amand (1795–1861) and his descendants moved and settled in the former Russian Empire (now the lands of Ukraine), creating a Russian-Ukrainian line of the family. Three Garnier family members among those serving in the Prussian army received general ranks: Otto (1830–1908), Franz Xavier (1842–1916) and Otto (1859–1947). Several representatives of this family were honoured with high Prussian orders: Red Eagle and Pour le Mérite. The first part of the article presents the most important events and individuals of this family. The genealogies in the second part are presented by line.

Nazwisko Garnier jest znane na całym świecie za przyczyną marki kosmetycznej. Dzieje firmy mają nieco ponad 100 lat, ale jej założyciel, Alfred Amour Garnier, nie należał do śląskiej rodziny von Garnier. Nazwisko to nosiły różne rodziny i osoby, ale nie można jednoznacznie stwierdzić, czy miały wspólnego przodka. Nazwisko w Europie znane było już w czasach średniowiecza.

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie pełnego rodowodu rodziny Garnierów, osiadłej i mieszkającej na Śląsku od XVIII wieku do II wojny światowej. Jej protoplastą był Jan Baptysta Garnier, żyjący na przełomie wieków XVII i XVIII. Zaprezentowaną genealogię oparto na danych zawartych w wydawnictwach źródłowych, tj. w rocznikach *Almanachów Gotajskich* dotyczących rodów hrabiowskich

publikowanych z okresu 1854–1941 oraz rodów szlacheckich z lat 1907–1940. Początkowo wydawane były za sprawą wydawnictwa Justus-Perthes-Verlag z Gothy, a zamieszczane w nich dane były aktualizowane w każdym kolejnym roczniku. W okresie powojennym almanachy szlacheckie ukazywały się pod szyldem C.A. Starke-Verlag, początkowo z siedzibą w Glücksburgu a.d.Ostsee, a później w Limburgu a.d. Lahn.

Polscy historycy czasem spierają się, czy imiona postaci historycznych przytaczać w języku polskim. Autor przyjął zasadę, aby używać polskich odpowiedników, podobnie jak uczynili to już inni historycy opisujący dzieje rodu Garnierów (m.in. ci cytowani w niniejszym artykule). Wyjątek uczyniono w przypadku polskiego imienia Jan, które w języku niemieckim ma kilka odpowiedników: Johann (najbardziej „klasyczne”), Johannes i Hans. W dotychczasowych pracach – np. dotyczących Schaffgotschów czy Tiele-Wincklerów – to ostatnie imię autor pozostawiał w wersji oryginalnej, aby odróżnić je od klasycznego Jana, czyli niemieckiego Johanna.

Rodzina śląskich Garnierów nigdy nie doczekała się całościowego opracowania swoich dziejów. Najobszerniej opisał je Jerzy Farys (2013, s. 75–99). Autor skupił się jednak tylko na dziejach linii rodziny, do której należały dobra turawskie. Garnierom poświęcone były także artykuły prasowe, m.in. Joanny Banik (2005) i Jadwigi Jenczelewskiej (2015). Druga z autorek w swym artykule opisała również nieutytułowanych krewnych hrabiów z Turawy. Krótka nota pióra Romana Sękowskiego (2003, s. 305–306) poświęcona tej rodzinie znajduje się w najnowszym „Herbarzu szlachty śląskiej”. Praca wprawdzie ma podtytuł *Informator genealogiczno-heraldyczny*, ale o genealogii rodu Garnierów jest tam bardzo mało informacji.

Aby część poświęcona genealogii była nieco czytelniejsza, autor zdecydował się poprzedzić ją zarysem dziejów rodu z krótkim uwzględnieniem wszystkich jego linii oraz wywodzących się z nich najważniejszych postaci. Ta część artykułu została oparta przede wszystkim na krótkiej historii rodu opublikowanej w książce pt. *Katowickie dziedzictwo* (Kuzio-Podrucki, 2014, s. 40–45). Ten popularny tekst został na nowo zredagowany, poszerzony i opatrzony przypisami. W pierwszej części autor umieścił także kilka informacji o wybranych osobach noszących to nazwisko, jakie zapisały się na kartach historii, a o których nie wiadomo, czy miały jakieś związki rodzinne ze śląskimi Garnierami.

Zarys dziejów

Niejednemu na nazwisko Garnier

W czasach wielkiej schizmy zachodniej ostatnim antypapieżem obediencji awiniońskiej był Benedykt XIV. Imię to około 1423 roku miał przyjąć Bernard Garnier. Faktycznie żaden z ówczesnych europejskich monarchów nie uznał jego zwierzchnictwa nad kościołem (Bautz, 1990, kol. 491; Wierusz-Kowalski, 1988, s. 123).

W czasach nowożytnych nazwisko Garnier epizodycznie pojawiło się także w polskiej historii. Na początku 1714 roku przez Rzym, gdzie mieszkała polska królowa-wdowa Marysienka Sobieska, przejeżdżał paryski lekarz Garnier. Jako rodak zdobył jej zaufanie i zaopiekował się chorującą wówczas monarchinią, która wkrótce powróciła do zdrowia (Komaszyński, 1983, s. 259). Po wyjeździe królowej do ro-

dzinnej Francji o jej zdrowie dbał lekarz Garnier (zapewne ten sam co w Rzymie), gdy ta zamieszkała w zamku Blois, wyznaczonym jej za rezydencję przez króla Ludwika XIV. Tym razem jednak zabiegi lekarskie wobec poważnego stanu zdrowia królowej nie zdołały już jej pomóc (Skrzypietz, 2014, s. 289).

Z Alzacji na Śląsk

Nazwisko Garnier za przyczyną synów pochodzącego z Alzacji Jerzego de Garniera pojawiło się w śląskich dokumentach już w XVII wieku. W monarchii Habsburgów, m.in. na terenach Śląska, działali Leopold Henryk, Jan Krzysztof (Błażek, 1887, s. 33; Kirnbauer von Erzstätt, 1909, s. 115) i Jan Adam. Ten ostatni został uznany za postać zasłużoną dla społeczności lokalnej Głębowic, a w 2006 roku nawet został patronem miejscowej szkoły podstawowej. Był najmłodszy z rodzeństwa. Podobnie jak bracia służył w cesarskim wojsku, które m.in. podczas potopu szwedzkiego pomagało Polakom w oblężeniu okupowanego przez Szwedów Krakowa. W 1675 roku był świadkiem, kiedy Jerzy Wilhelm, ostatni piastowski książę, uroczyście objął we władanie swoje dziedzictwo. Za zgromadzone w ciągu wielu lat cesarskiej służby pieniądze kupił dobra w dawnym księstwie wołowskim, m.in. Głębowice. Był dobrodziejem klasztorów karmelitów w Strzegomiu, Głębowicach, Kożuchowie i Wołowie. W 1679 roku przywdział habit zakonny i wstąpił do klasztoru w Głębowicach. Zmarł rok później (Olejnik i in., 2015, s. 4–8). Bracia Leopold Henryk i Jan Krzysztof także zaciągnęli się do cesarskiej armii. Leopold Henryk w 1662 roku za zasługi w służbie Habsburgów otrzymał tytuł cesarskiego barona. Jego brat w tym czasie był na służbie u książąt żagańskich z czeskiej rodziny Lobkowitz. Baron Leopold Henryk miał jednego syna-imiennika, który mimo dwóch ożenków zmarł bezpotomnie w 1721 roku (Gauhen, 1747, kol. 342–343; *Gothaisches genealogisches Taschenbuch der freiherrlichen Häuser*, 1868, s. 1091; Kneschke, 1861, s. 445; Sękowski, 2003, s. 304–305; Sinapius, 1728, s. 334–335).

Z Sabaudii na Śląsk

Rodzinę Garnierów, której jedna z linii otrzymała tytuł hrabiów von Garnier-Turawa, część historyków uznała również za pochodzącą z Alzacji (Janik, 2008, s. 65; Zgorzelska, 2008, s. 94). Stało się tak zapewne za przyczyną uznania dwóch rodzin de Garnier za dwie linie tego samego rodu. Różnią się one jednak np. wyglądem herbu (Błażek, 1887, s. 33; Hefner, 1857, s. 8, 136; Kirnbauer von Erzstätt, 1909, s. 115).

Początków rodziny Garnierów (późniejszych hrabiów) na Górnym Śląsku należy szukać w XVIII wieku, kiedy pojawił się tam Piotr, syn Jana Baptysty. Według Almanachów Gotajskich urodził się on w niewielkiej miejscowości Mont-Saxonnex w dzisiejszym departamencie Górna Sabaudia, tuż przy granicy francusko-szwajcarsko-włoskiej (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 191). Jego przodkowie, wśród których najdawniejszymi znanymi z imienia byli Pierre i jego syn Henri de Garnier (żonaty z Ginette de Bonvelon), mieszkali w Delfinacie. W dokumentach z lat 1472, 1513 i 1524 byli oni wymieniani jako członkowie rodu szlacheckiego (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der gräflichen Häuser*, 1854, s. 191; Hefner, 1857, s. 8, 136). Roman Sękowski (2003, s. 305) twierdzi, że Jan Baptysta nie nazywał się Garnier, tylko Garret i dopiero po przybyciu do Wiednia zmienił nazwisko. Historyk nie podaje źródła tej informacji, ani nie wyjaśnia dlaczego Jan Baptysta miałby to uczynić.

Pan Lublińca

Piotr Garnier na początku 1716 roku ożenił się z Marią Józefą de Chinni, córką wiedeńskiego bankiera. Ich pierwotny syn o imieniu Piotr urodził się wiosną następnego roku. Ostatni, o imieniu Ignacy, przyszedł na świat 20 lat później. W sumie Piotr i Maria Józefa mieli – jak podają Almanachy Gotajskie – 14 dzieci. Wielu przyszło na świat w stołecznym Wiedniu. Inni urodzili się na Śląsku w Lublińcu. Część z nich nie przeżyła okresu dzieciństwa (Farys, 2013, s. 75; *Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 192, 196). W tamtych czasach nie była to jednak sytuacja wyjątkowa, zważywszy na ówczesne standardy higieniczne. Dla tak dużej rodziny potrzebny był duży dom i majątek.

Zamek w Lublińcu Piotr odkupił w 1727 roku od Marii Elżbiety Cellary, wdowy po Piotrze Jarosławie. Majątek obejmował spory obszar; oprócz Lublińca, gdzie rezydował właściciel, były to m.in.: Rusinowice, Kochanowice, Kochcice i Lisów (Tyrol, 2002, s. 64; Papaj i Bulla, 2020, s. 120; Zgorzelska, 2008, s. 94). Dwa lata po tym zakupie otrzymał od cesarza Karola VI Habsburga, który był także królem Czech i Węgier, czeski inkolat, czyli prawo do sprawowania urzędów w Królestwie Czech oraz uznanie szlachectwa (Helbach, 1825, s. 407; Janik, 2008, s. 65; Kneschke, 1861, s. 443; Krane, 1901–1904, s. 34).

Piotr po osiedleniu się na Śląsku przeżył prawie ćwierć wieku. W testamencie sporządzonym pod koniec życia wymienił czterech synów i trzy córki, które w owym czasie jeszcze żyły (Janik, 2008, s. 65, przyp. 24). „[15 lutego 1750 roku (na trzy dni przed śmiercią) na zamku w Lublińcu sporządził on testament, w którym dokonał podziału majątku ziemskiego (o łącznej wartości 67 666 talarów i 16 groszy) pomiędzy trzech synów. Na mocy testamentu – ogłoszonego 2 marca 1750 roku – Ignatz otrzymał Rusinowice, Droniowice, Jawornicę, Warmusz i Wesołą oraz przynależne do nich kuźnice, Josephowi zaś ojciec zapisał Kochanowice i Lisów. Trzeci syn Andreas Thomas von Garnier – został dziedzicem uniwersalnym i odziedziczył pozostałe włości: zamek i miasto Lubliniec, Bogdałę, Steblów, Lubecko, Lisowice, Łagiewniki, Pludry, Kośmidry i Zborowskie” (Papaj i Bulla, 2020, s. 122–123). Czwarty, najstarszy z żyjących synów – Piotr – nie otrzymał swojego działu (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 192).

100 milionów fajek

Drugie pokolenie górnośląskich Garnierów okazało się nader przedsiębiorcze. Andrzej, dziedzic na Lublińcu od 1751 roku, wkrótce po przejęciu rodzinnego majątku wybudował w Glinicy (majątek kupiony w 1731 roku) fabrykę wyrobów fajansowych. Surowcem była występująca w okolicy glina kaolinowa (Janik, 2008, s. 65, 72 przyp. 1; Papaj i Bulla, 2020, s. 120; Papaj, 2020, s. 143).

W tym samym roku razem z kilkoma innymi inwestorami założył on w Zborowskim fabrykę ceramicznych fajek. Pierwszymi pracownikami było 12 holenderskich specjalistów. 30 lat później w fabryce pracowało ponad 100 osób, a roczna produkcja wynosiła około 2 mln fajek. Podobno do końca XVIII wieku wyprodukowano ich ponad 100 mln. „Fajki eksportowano do Anglii i Holandii, kupowali je całymi skrzyniami marynarze wyruszający w długie rejsy, palili mieszczanie i wszyscy ci, którzy uważali się za nowoczesnych i modnych” (Tyrol, 2002, s. 97). W 1753 roku inwestorzy otrzymali od króla przywilej wyłączności produkcji na Śląsku i w hrabstwie kłodzkim (Bulla, 2020, s. 161, 177–178; Papaj, 2020, s. 144). Konkurencja nie próż-

nowała i próbowała budować swoje fabryki. Hrabinie Annie Barbarze von Gaschin, siostrze Andrzeja Garniera z Lublińca, udało się w 1767 roku otrzymać prawo wyłączności do produkcji wyrobów fajansowych (Tyrol, 2002, s. 95–97). Manufaktura działała do 1869 roku. Andrzej Garnier oprócz fabryk fajansu i fajek miał jeszcze kuźnice żelaza w Kośmidrach, Pietraszowie i Bogdali (Janik, 2008, s. 65, 72 przyp. 1).

W 1754 roku sfinansował on odnowienie kościoła pw. św. Anny w Lublińcu (Janik, 2008, s. 65). W 1763 roku zdecydował się sprzedać dobra lublinieckie siostrze (Papaj i Bulla, 2020, s. 122–123; Zgorzelska, 2008, s. 95). Sam osiadł w kupionych w tym samym roku od hrabiny Zofii Karoliny von Dyhrn Krzywiczynach. Dobra te należały do niego do 1788 roku (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 192; Papaj i Bulla, 2020, s. 123). Niewykluczone, że był on inicjatorem budowy nowego pałacu, który istnieje do dziś (Molak i Raclawicki, 2011, s. 122). Zmarł w 1801 roku w Baranowie koło Kępna (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 192).

Między Kochanowicami a Katowicami

Józef na mocy testamentu ojca otrzymał Kochanowice wraz z Lisowem. Jego żoną była Juliana Schloz von Loewenckron, córka dziedzica Turawy. Troje z ich dzieci zmarło w dzieciństwie. Zostały pochowane w rodzinnej krypcie Garnierów w Lublińcu przy kaplicy św. Karola Boromeusza (Hoffman, 2007, s. 19). Józefa, która dożyła wieku dojrzałego, wyszła za mąż za Franciszka Ksawerego von Biedau (Weber, 1913, s. 25). Około 1767 roku odziedziczone dobra Józef sprzedał (Papaj i Bulla, 2020, s. 125).

Józef za 20 666 talarów i 16 groszy kupił od Józefy Schwellengrebell Kuźnicę Bogucką wraz z Katowicami i Brynowem. Umowę podpisali 1 marca 1766 roku. Gdy zmarł na początku następnego roku, rodzina nie zdołała utrzymać tych dóbr i 30 stycznia 1768 roku wystawiono je na licytację, podczas której Józefa Schwellengrebell zaofiarowała za nie 17 666 talarów i 16 groszy. Choć było to poniżej ceny, jaką kiedyś zapłacił Józef i tak była to najwyższa oferta (Hoffman, 2003, s. 38). Wdowa po Józefie, Szarlotta (de domo von Tluck und Toschonowitz, była drugą żoną Garniera) przyjęła pieniądze.

Ignacy, najmłodszy z synów Piotra, dostał Rusinowice wraz kilkoma mniejszymi osadami (Hoffman, 2007, s. 19). Po ich sprzedaży osiadł w Bierdzanach. Jego pierwszą żoną była kuzynka Julia de Chinni. Ich syn zmarł młodo, córka – imienniczka swej ciotki – Anna Barbara wyszła za mąż za swego kuzyna Antoniego Garniera z Wielowsi. Ignacy zmarł w 1793 roku (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 196).

Hrabina z Turawy

O przyszłych losach głównej linii rodu Garnierów zdecydowała działalność Anny Barbary, córki Piotra i Marii Józefy de Chinni. Przyszła na świat w Wiedniu jesienią 1725 roku. Możliwe, że jeszcze za życia ojca została żoną Antoniego Scholz von Loewenckrona, dziedzica na Turawie, Kamieńcu itd. Mąż zmarł w 1759 roku jako ostatni męski przedstawiciel swego rodu. Dziedziczką jego majątku została wdowa, tj. Anna Barbara. Wiosną następnego roku wyszła za mąż za hrabiego Franciszka von Gaschin z Żyrowej (Janik, 2008, s. 66; Weber, 1909, s. 35). Majątek po pierwszym mężu pozostał jej wyłączną własnością. Ponieważ była osobą operatywną, nie zadowalała jej chyba rola pani domu. W 1763 roku odkupiła od brata Lubliniec wraz z należącymi do niego pozostałymi dobrami. Historycy dotychczas

uważali, że jeszcze w tym samym roku dobra te odsprzedała Karolowi Ludwikowi Ziemięckiemu (Janik, 2008, s. 66; Tyrol, 2002, s. 64; Zgorzelska, 2008, s. 95), niewykluczone jednak, że stało się to dopiero w 1774 roku, ale przed 1777 rokiem (Papaj i Bulla, 2020, s. 124). Zanim pozbyła się rodzinnego domu zdążyła ustanowić fundację 400 florenów reńskich dla miejscowego szpitala św. Krzyża. W owym czasie szpitale pełniły przede wszystkim funkcję przytułku dla ubogich. Roczny procent z ustanowionej kwoty miał być rozdzielany między podopiecznych szpitala (Farys, 2013, s. 78; Janik, 2008, s. 66).

O sprzedaży rodzinnej włości mógł zadecydować fakt, że mieszkała już w Turawie, która stała się dla niej głównym domem. Wpływ mogła mieć także spadkowa koniunktura w gospodarce i brak oczekiwanych zysków z poczynionych inwestycji, np. w fabrykę fajek i fajansu. Zaciągnięte kredyty trzeba było spłacać. Być może przyczyną były też straty, jakie powstały po sprzedaży dóbr katowickich po niższej cenie niż kupiono.

Komu spadek?

Jako hrabina von Gaschin wyremontowała pałac w Turawie. Wraz z mężem dobudowała północne skrzydło rezydencji (Janik, 2008, s. 66). W należących do niej dobrach sfinansowała budowę drewnianego kościoła pw. św. Piotra i Pawła w Zakrzowie Turawskim, parafialnego kościoła pw. św. Michała w Kotorzu Wielkim oraz murowanej kaplicy pogrzebowej pw. św. Mateusza w Kobylnie (Farys, 2013, s. 78).

Aby zabezpieczyć majątek, jaki udało jej się zgromadzić, w 1794 roku doprowadziła do nadania mu statusu fideikomisu. Odtąd dobra mógł dziedziczyć tylko jeden spadkobierca – pozostali dostawali apanaże lub inne włości – a dodatkowo nie można go było sprzedać (Janik, 2008, s. 66; Krane, 1901–1904, s. 34).

Dla obydwu swych mężów urodziła ponad 10 dzieci, ale żadne nie przeżyło swych rodziców. Hrabia Franciszek von Gaschin zmarł w 1799 roku. Hrabina Anna Barbara żyła jeszcze pięć lat. Jak pisze Joanna Banik w artykule poświęconym dziejom Garnierów z Turawy, na swego spadkobiercę najpierw wyznaczyła najmłodszego brata Ignacego z Bierdzan. Jak to czasami bywa w rodzinach, rodzeństwo się pokłóciło (Banik, 2005; Farys, 2013, s. 79–80) i ostatecznie majątek przypadł synom, kolejnego brata – Andrzeja (Farys, 2013, s. 80; Weber, 1909, s. 35).

Spośród najmłodszych synów Andrzeja jego imiennik wstąpił do stanu duchownego. Już w wieku 15 lat otrzymał tonsurę i cztery święcenia niższe. W tym samym roku za zgodą papieską otrzymał kanonikat we wrocławskiej kapitule. Został wysłany na studia do Rzymu i choć nie był uzdolniony, w 1784 roku zdołał uzyskać doktorat z teologii. Po przyjęciu pełnych święceń kapłańskich i powrocie na Śląsk swą posługę rozpoczął jako proboszcz w Głuchołazach. Zgubił go nałóg karciany, przez który wpędził się w długi. Jego dochody zostały zasekwestrowane i pozbawiono go wszelkich godności. Do kapituły już nie powrócił. Zmarł w 1843 roku (Pater, 1998, s. 184–185).

Antoni z Wielowisi i jego potomkowie

Młodszy z bratanków Anny Barbary, Antoni, osiadł w Wielowisi (Kneschke, 1861, s. 444). Majątek ten kupił około 1788 roku od Henryka Traugotta von Holly (Papaj i Bulla, 2020, s. 126). W jego skład wchodziły ponadto dobra Czarków, Odmuchów i Wojska. Wielowieś jeszcze za życia Antoniego, około 1820 roku, prze-

szła na jego zięcia, Jarotzky'ego (Weber, 1913, s. 14). Po śmierci Antoniego w 1837 roku jego synowie musieli szukać nowego domu. Józef był właścicielem dóbr Chróst (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 193), ale sprzedał je w 1819 roku (Triest, 1865, s. 941). Jego najstarszy syn Fedor wybrał karierę wojskową, a jego potomkowie poszli w ślady ojca. Fedor był podpułkownikiem pruskiej armii. Jego syn Jan służył w piechocie. W 1913 roku, gdy był podpułkownikiem i dowódcą II okręgu Landwehry we Wrocławiu (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1912, s. 282), został odznaczony Królewskim Orderem Korony 3. klasy (*Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preussischen Staatsanzeiger*, 1913, s. 7). Uehonorowano go także Orderem Czerwonego Orła 4. klasy (*Rangliste der Königlich Preussischen Armee [...]*, 1914, s. 917).

Spośród synów Antoniego z Wielowsi jego imiennik wstąpił do pruskiej armii. Dosłużył się stopnia podporucznika w Zachodniopruskim Regimentcie Fizylierów Nr 2. Antoni młodszy zmarł 29 października 1813 roku wskutek ran odniesionych w bitwie pod Lipskiem (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 195). Do Franciszka należał majątek Wojska. Jego potomkowie wybrali kariery urzędnicze. Syn Rudolf został adwokatem i referendarzem, wnuk Maksymilian był starostą w Grotkowie oraz deputowanym do Sejmu Prowincjonalnego na Śląsku, a prawnuk Rudolf był asesorem sądowym, później sędzią, a następnie dyrektorem sądu ziemskiego oraz radcą sądu kameralnego (*Genealogisches Taschenbuch der Ritter- u. Adels-Geschlechter*, 1886, s. 165; *Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1912, s. 282; 1916, s. 256; 1925, s. 156; 1936, s. 215).

Do imperium carów

Amand, najmłodszy syn Antoniego, wyjechał ze Śląska i udał się do ówczesnego imperium rosyjskiego. Ożenił się z rosyjską szlachcianką, Józefą Eszewską (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 194–195). Wielki książe Michał Mikołajewicz zatrudnił go na stanowisku zarządcy dóbr. Amand osiadł nieopodal Półwyspu Krymskiego w miejscowości Gruszewka, która na długie lata stała się domem dla jego rodziny i potomków. Stanowisko po nim przejął syn Emil, a później wnuk Amand, który był już naczelnym zarządcą dóbr u wielkiego księcia Mikołaja, syna Michała. Amand to jeden z nielicznych rosyjskich Garnierów, o którym wiadomo, że przeżył rosyjską rewolucję. Zmarł w 1960 roku w Rosenheim w Bawarii.

Eugeniusz, najmłodszy syn Amanda seniora, był profesorem chemii na Uniwersytecie w Kijowie. Kilku potomków Amanda zostało lekarzami: Mikołaj i Paweł udzielali pomocy mieszkańcom Połtawy; Amand był profesorem chirurgii w Char-kowie; Władimir i Robert byli okulistami; a Dymitr inżynierem chemikiem.

Walki w dawnym imperium carów z 1918 roku odcisnęły swoje piętno również na rodzinie Garnierów. Okulista Robert zginął wraz z dziećmi w miejscowości Uska-menka. Jego najstarszy syn Mikołaj miał 24 lata, a najmłodszy Waldemar nie ukończył jeszcze 18 lat.

Informacje na temat tej linii Garnierów z Rosji i Ukrainy są niepełne. To, co udało się ustalić, opublikowano w 1965 roku w *Almanachach Gotajskich*. Więcej tam jednak znaków zapytania niż pewnych danych (Hueck i Ehrenkrook, 1965, s. 82–84).

Żołnierskie tradycje

Alojzy był jednym z młodszych synów Andrzeja z Lublińca. Służąc w pruskim wojsku w regimencie huzarów Wolffradta, 8 czerwca 1794 roku został odznaczony Orderem Pour le Mérite, przyznawanym za odwagę na polu walki (Lehmann, 1913, s. 324, poz. 704). Na emeryturę przeszedł w stopniu rotmistrza. Należał do niego majątek Kalinów. Zmarł w 1810 roku (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 153).

Wnuk Alojzego, Otto, gdy był pułkownikiem i dowódcą 2. Pomorskiego Regimentu Ułanów Nr 9 (*Genealogisches Taschenbuch der Ritter- u. Adels-Geschlechter*, 1881, s. 187), został odznaczony Orderem Czerwonego Orła 3. klasy z Kokardą (*Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, 1879, s. 1). W 1886 roku dowodził 17. Brygadą Kawalerii w stopniu generała-majora (*Genealogisches Taschenbuch der Ritter- u. Adels-Geschlechter*, 1886, s. 166). 17 stycznia tego roku został mu nadany Order Czerwonego Orła 2. klasy z Liśćmi Dębu (*Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, 1886, s. 1). Otrzymał także m.in. Krzyż Żelazny 2. klasy, Krzyż Honoru 2. klasy z Mieczami Orderu Domowego księstwa Lippe, meklemburski Krzyż Komtura Orderu Korony Wendejskiej i Krzyż Wielki Komtura Orderu Gryfa oraz niderlandzki Krzyż Komtura Orderu Korony Dębowej (*Rang- und Quartier-Liste der Königlich Preussischen Armee [...]*, 1886, s. 68). W pruskiej armii w stan spoczynku odszedł w stopniu generała lejtnanta (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 153). Zmarł w 1908 roku.

Jego syn i imiennik także wówczas już służył w armii. Był pułkownikiem i dowódcą 11. Regimentu Kawalerii (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1910, s. 220). 16 stycznia 1910 roku otrzymał pruski Królewski Order Korony 2. klasy (*Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, 1910, s. 7). Dwa lata później, gdy był już generałem-majorem, został uhonorowany Orderem Czerwonego Orła 2. klasy z Liśćmi Dębu (*Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, 1912, s. 1). 17 października 1916 roku wyróżniono go, jako drugiego w rodzinie po pradziadku, Orderem Pour le Mérite (Brazier, 2013; Hueck i Ehrenkrook, 1965, s. 85). W ostatnim roku wojny, gdy będąc na emeryturze otrzymał stopień generała kawalerii, został odznaczony Orderem Czerwonego Orła 1. klasy z Mieczami (*Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, 1918, s. 1). Wyróżniony został także: badeńskim Krzyżem Rycerskim 1. klasy Orderu Lwa Zerygeńskiego, bawarskim Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Wojskowej, oldenburskim Krzyżem Wielkim Honoru Domowego Orderu Zasługi Księcia Piotra Fryderyka Ludwika, królewskim saskim Krzyżem Komtura 2. klasy Orderu Albrechta, Krzyżem Honoru Orderu Korony Wirtembergii, niderlandzkim Krzyżem Komtura Orderu Oranien-Nassau, rosyjskim Orderem św. Stanisława 2. klasy i hiszpańskim Orderem Zasługi Wojskowej 2. klasy (*Rangliste der Königlich Preussischen Armee [...]*, 1914, s. 115). Zmarł w 1947 roku. Był ostatnim męskim przedstawicielem najmłodszej linii rodziny. Pozostawił tylko córki, z których najdłużej żyła Huberta. Zmarła w 2001 roku. Była żoną generała piechoty Dytryka von Choltitza, który w 1944 roku dowodził okupacyjnymi oddziałami Wehrmachtu w Paryżu (Finckenstein i Franke, 2012b, s. 232; Hueck i Ehrenkrook, 1965, s. 85) i który w obliczu zbliżających się wojsk aliantów nie wykonał rozka-

zu Hitlera o zniszczeniu miasta (Gaworski, 2019, s. 148–150). Dytryk von Cholitz zmarł w 1966 roku (Finckenstein i Franke, 2012b, s. 232) i został pochowany w tej samej kwaterze w Baden-Baden, co jego teść-generał Otto von Garnier.

Panowie Poniszowic i Biestrzykowic

Fideikomis turawski obejmował obszar wielu osad. Oprócz samej Turawy były to: Bierdzany, Gosław, Kadłub Turawski, Kobyłno, Kotórz Wielki, Kotórz Mały, Ligota Turawska i Zakrzów Turawski (Weber, 1909, s. 35). Pierwszym panem fideikomisu został Franciszek Ksawery (Janik, 2008, s. 66), który poza Turawą posiadał na własność także Poniszowice oraz część majątku Nasale (Duncker, 1870, s. 81). Śmierć hrabiny Anny Barbary (1804 rok) przypadła w okresie wojen z Francją. Majątki zostały dwukrotnie splądrowane. Wkrótce w wyniku reform w królestwie pruskim zniesiono poddaństwo chłopów. Stan majątku był bardzo trudny (Farys, 2013, s. 80–81).

W 1838 roku, po śmierci pierwszego pana fideikomisu turawskiego, najmłodszy z synów Franciszka Ksawerego – Hugo – otrzymał Nasale. Zmarł on bezpotomnie w 1853 roku. Starszy brat Hugona, rotmistrz Antoni, przejął Poniszowice (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 193). W 1841 roku kupił dobra Biestrzykowice, a po jego śmierci w 1857 roku odziedziczył je jego jedyny syn Hugo (Duncker, 1874, s. 235). Za jego czasów majątek uległ rozwojowi, a pozyskane zyski przeznaczono na zakup okolicznych dóbr oraz przebudowę rezydencji (Molak i Raclawicki, 2008, s. 48). W 1893 roku, jako że Hugo zmarł bezpotomnie, spadkobiercą majątku został jego dalszy bratanek, Franciszek Ksawery (Weber, 1909, s. 5–6).

Franciszek Ksawery służył w wojsku. W 1866 roku był podporucznikiem (Seconde-Lieutenant) w Przybocznym Regimentzie grenadierów (1. Brandenburskim) (*Genealogisches Taschenbuch der Ritter- u. Adels-Geschlechter*, 1881, s. 185). 11 października 1866 roku został odznaczony Królewskim Orderem Korony 4. klasy z Mieczami (*Königlich Preussischen Staats-Anzeiger*, 1866, s. 3544). Uehonorowany został także Orderem Czerwonego Orła 2. klasy z Dębowymi Liśćmi, Królewskim Orderem Korony 2. klasy z Mieczami na Pierścieniu, Krzyżem Żelaznym 1. klasy, meklemburskim Krzyżem Zasługi Wojskowej 2. klasy, oldenburskim Krzyżem Honoru Komtura Orderu Domowego i Zasługi Księcia Piotra Fryderyka Ludwika, austriackim Krzyżem Wielkim orderu Franciszka Józefa i tureckim Orderem Osmana 3. klasy (Rang- und Quartier-Liste der Königlich Preussischen Armee [...], 1897, s. 54) W armii dosłużył się stopnia generała lejtnanta (*Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*, 1907, s. 192). Wartość jego majątku o powierzchni prawie 1100 ha szacowano na 1 mln, a podatek gruntowy wyliczono mu na prawie 19 tys. cesarskich marek (Martin, 1913, s. 86). Dobra te pozostały własnością rodziny Garnierów do II wojny światowej (Molak i Raclawicki, 2008, s. 49).

Hrabia z Turawy

Znaczenie Garnierów z Turawy rosło. Syn Franciszka Ksawerego, Franciszek Serafin, na podstawie przywileju z 14 sierpnia 1841 roku otrzymał tytuł pruskiego hrabiego. Tytuł ten miał być przynależny właścicielowi fideikomisu turawskiego i dziedziczony na zasadzie primogenitury, tzn. przez najstarszego syna, a przy braku synów przez najstarszego brata itd. Nowo mianowanemu hrabiemu zmieniono też

nazwisko – odtąd miał się nazywać „von Garnier-Turawa” (Gritzner, 1874, s. 109; Kneschke, 1861, s. 443; Krane, 1901–1904, s. 34). Decyzja królewska została ogłoszona w dzienniku urzędowym dopiero wiosną 1842 roku (*Allgemeine Preußische Staats-Zeitung*, 1842, s. 413). Franciszek Serafin w swoich dobrach założył bażaniarnię i wybudował nową oborę. Kupił dodatkowy inwentarz, m.in. woły i konie. 30 mórg nieużytków zagospodarował jako łąki, zyskując dodatkową paszę dla zwierząt. Oczyszczono staw w Paliwodzie. W 1847 roku wybuchła klęska głodu na Śląsku, która dotknęła także mieszkańców majątków Garnierów (Farys, 2013, s. 82–81).

Syn Franciszka Serafina, Konstanty, drugi hrabia von Garnier-Turawa i major w stanie spoczynku, został 24 września 1858 roku uhonorowany Orderem Czerwonego Orła 3. klasy z Mieczami na Pierścieniu (*Königlich Preußischen Staats-Anzeiger*, 1858, s. 1). Zasiadł w Izbie Panów, wyższej izbie pruskiego parlamentu (Kneschke, 1861, s. 444). Na początku swych rządów na podstawie opinii Carnalla, mówiącej że pod ziemią mogą być nadające się do eksploatacji złoża rud, zainwestował w ich wydobycie. Zmarł dosyć nagle w 1861 roku na udar mózgu. Kiedy jego syn-imiennik, Konstanty, został trzecim hrabią był jeszcze niepełnoletni. Opiekę nad nim objęli krewni. Gdy hrabia dorósł, wstąpił do wojska. W 1866 roku brał udział – wraz z młodszym bratem Karolem – w wojnie prusko-austriackiej. Za jego czasów część majątków została wydzierżawiona. Zmarł w 1868 roku, a jego następcą, jako czwarty hrabia, został wspomniany brat Karol. Ten, służąc w wojsku, w 1870 roku brał udział w wojnie prusko-francuskiej. Za męstwo w walkach pod Orleanem otrzymał Krzyż Żelazny (Farys, 2013, s. 85–87). W 1890 roku został odznaczony Orderem Czerwonego Orła 3. klasy (*Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, 1890, s. 1).

Za czasów hrabiego Karola wprawdzie zlikwidowano przynoszące straty huty, ale nowe inwestycje przekraczały jego możliwości. Wybudował on nową oborę, rozbudował pałac w Turawie i ufundował murowaną kaplicę nad kryptą rodową w Kotorzu Wielkim. Z funduszy prowincji śląskiej powstała utwardzona droga z Turawy do Bierdzan. Trafną inwestycją okazało się użycie nawozów sztucznych w rolnictwie (Farys, 2013, s. 87–89).

Ostatni śląski hrabia

Spadkobiercą Karola był Hubert, który w 1898 roku po śmierci ojca został piątym hrabią von Garnier-Turawa. Za jego czasów miały nastąpić dwie zasadnicze zmiany. Był deputowanym do pruskiego sejmiku krajowego (niem. Landtag). Jeszcze zanim wybuchła I wojna światowa, jego dobra spustoszyła powódź. Na odbudowę majątku wyłożył sporą sumę. Gdy wkrótce dotknęła go klęska pożaru, o pomoc poprosił niemieckiego cesarza. Wilhelm II przekazał 40 tys. marek. Hubert zreorganizował majątek. Wprowadził hodowlę karpia. Przydatna do usuwania szkód po katastrofach okazała się linia kolei wąskotorowej z Kotorza Małego. Drewno z lasów sprzedawano m.in. na potrzeby budowlane. Zmodernizowano młyny, cegielnię i tartak (Farys, 2013, s. 91–93).

Na początku XX wieku majątek hrabiego liczył ponad 9 tys. ha. W zdecydowanej większości – 8,8 tys. ha – były to dobra rycerskie (Turawa, Mały i Wielki Kotorz, Ligota Turawska, Zakrzów Turawski, Bierdzany, Kobylno, Gosław) oraz obszar leśny Kadłub, połączone w majorat. Niecałe 400 ha terenów wokół Paruszowic (dawny powiat kłuczborski) stanowiły dobra alodialne (Krane, 1901–1904, s. 34). Wartość jego majątku

wyceniono na około 3 do 4 mln, z którego dochodu rocznie miał 150 tys., a podatek gruntowy wyliczony był na prawie 39 tys. cesarskich marek (Martin, 1913, s. 27).

Hrabia Hubert brał udział w walkach na frontach I wojny światowej. Za zasługi był odznaczany Krzyżem Żelaznym 1. i 2. klasy. Klęska Niemiec skutkowałą także upadkiem monarchii w Niemczech. Majątki hrabiego Garniera, choć położone na obszarze plebiscytowym, pozostały w Niemczech. W 1921 roku w pałacu turawskim zakwaterowano angielskich rozjemców z generałem Hannekerem na czele. Inflacja powojenna przyniosła także spore straty hrabiemu. Ratunkiem stała się sprzedaż ziemi pod budowę sztucznego jeziora. Zlikwidował także stadninę koni w Kobylnie. W okresie międzywojennym na terenie dóbr powstało sztuczne jezioro zaporowe. Hrabia, nie był choć zwolennikiem hitlerowców, podobno osobiście przekonywał Hitlera o dobroczynnym skutku budowy tego zbiornika. Prace trwały w latach 1933–1934 (Farys, 2013, s. 41, 93–97).

Czas II wojny światowej był dla Garnierów znacznie tragiczniejszy niż poprzednia wojna. Hrabia na froncie wschodnim stracił dwóch synów. Karol Henryk miał 21 lat, gdy u progu jesieni 1941 roku zginął pod Połtawą. Starszy Detlev zginął na początku lata 1944 roku koło Babina. Miał 38 lat. Nie były to jedyne wojenne ofiary w rodzie Garnierów. Kuzyn Hubert zginął w 1942 roku na przedpolach Moskwy. Jego imiennik zginął około 1942 roku pod Stalingradem. Piotr Ruprecht zginął pod koniec wiosny 1944 roku w Jassach na terenie Rumunii, a Kurt jesienią tego samego roku koło Salzburga (Farys, 2013, s. 97–98; Finckenstein i Franke, 2012a, s. 201–203; Hueck i Ehrenkrook, 1953, s. 118–119).

Bez Śląska

Hrabia Hubert podobno tuż przed wkroczeniem Rosjan do Turawy zorganizował jeszcze ostatnie wielkie polowanie. Uczestnicy prawie zaraz po jego zakończeniu musieli zabrać swoje rzeczy i wyruszyć w niepewną drogę (Farys, 2013, s. 97).

Hrabia Hubert wyruszył ze Śląska w głąb Niemiec. Jego rodzina rozpieczęła się po całym świecie. Synowie przez pewien czas mieszkali w Południowej Afryce. Tam przyszli na świat synowie Hansa Piotra. Ostatni śląski hrabia von Garnier-Turawa zmarł w 1952 roku w Bawarii. Jego syn i imiennik, szósty hrabia i tytularny już tylko pan Turawy, powrócił do Europy, gdzie zmarł w 1971 roku. Siódmy hrabia von Garnier-Turawa także ma na imię Hubert. Urodził się w czasie wojny w Berlinie. Z wykształcenia jest elektrykiem. Ma dwóch synów i dwoje wnucząt (Finckenstein i Franke, 2012a, s. 196–203; Hueck i Ehrenkrook, 1953, s. 118–119). W 2012 roku urnę z prochami ostatniego turawskiego hrabiego, po 60 latach od jego śmierci, przeniesiono z Bawarii i podczas rodzinnej uroczystości pochowano w rodowej krypcie w Kotorzu Wielkim (Farys, 2013, s. 99).

W 2017 roku na zlecenie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w ramach cyklu *Pewnego razu na Zachodzie* powstał reportaż Dagmary Spolniak pt. *O jeziorze, którego nie było*. Wraz z opowieścią o budowie jeziora turawskiego autorka zaprezentowała dzieje Garnierów z Turawy (Spolniak, 2017).

Po wygaśnięciu linii potomków Antoniego z Wielowski (zmarłego w 1837 roku) na Hansie (zmarłym w 1989 roku) oraz linii potomków Alojzego (zm. w 1810 roku) na generale Ottonie (zmarłym w 1947 roku) wszyscy żyjący współcześnie przedstawiciele rodu von Garnier są potomkami Franciszka Serafina (zmarłego w 1853 roku), pierwszego hrabiego von Garnier.

Rodowód

Rodowód został opracowany na podstawie roczników serii hrabiowskiej z lat 1854–1941 oraz almanachów szlacheckich z lat 1907–1940, wydawanych przez Justus Perthes-Verlag, a także na podstawie roczników serii będącej faktycznie kontynuacją tych poprzednich, które po 1945 roku były publikowane przez C.A. Starke Verlag.

Rodowód podano w tzw. formie wcinanej, tzn. każde następne pokolenie, oznaczane kolejną literą alfabetu, jest coraz bardziej odsuwane od lewego marginesu. Dzieci następują zaraz po rodzicach, a przed młodszym rodzeństwem ojca i są numerowane kolejnymi cyframi arabskimi, np. „2c)” oznacza drugie dziecko i trzecie („c”) pokolenie potomków protoplasty, np.:

Protoplasta

1a) syn (pierwsze dziecko protoplasty, pierwsze pokolenie jego potomków).

2a) córka (drugie dziecko protoplasty, pierwsze pokolenie jego potomków).

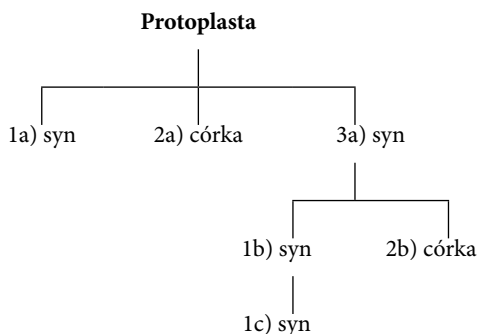
3a) syn (trzecie dziecko protoplasty, pierwsze pokolenie jego potomków).

1b) syn (pierwsze dziecko syna „3a”, wnuk protoplasty, drugie pokolenie jego potomków).

1c) syn (pierwsze dziecko syna „1b”, prawnuk protoplasty, trzecie pokolenie jego potomków).

2b) córka (drugie dziecko syna „3a”, wnuk protoplasty, drugie pokolenie jego potomków).

W formie tradycyjnej tablicy genealogicznej ten rodowód wyglądałby następująco:

Użyte skróty i symbole:

ur. – urodzony/a

x. – małżeństwo

zm. – zmarł/a

bar. – baron/baronowa

cywil. – cywilny

hr. – hrabia/hrabina

kościel. – kościelny

ks. – książę, księżna

nieform. – nieformalnie

rozw. – rozwód

... – brak danych.

Pierwsze pokolenia

Jan Chrzciciel (**Jean Baptiste**), (zm. ...), de Garnier; x. Perrine de Martinez.

- 1a) **Piotr** (ur. Mont Saxonet / Sabaudia 23 VII 1657, zm. Lubliniec 18 II 1750), *nadanie praw czeskiego stanu rycerskiego oraz inkolatu Wiedeń 18 XII 1729*, pan państwa Lubliniec, na Rusinowicach, Kochanowicach, Kochcicach, Lisowie, Droniowicach;
x. 26 I 1716 Maria Józefa de Chini (ur. 25 I 1695, zm. 5 III 1759).
- 1b) **Piotr** (ur. 2 IV 1717, zm. przed 1720).
- 2b) Maria Anna **Elżbieta** (ur. 3 V 1718, zm. przed 1750);
x. Budziszyn 26 V 1741 Dominik Józef bar. von Waldstätten (zm. ...), ces.-kr. radca dworu.
- 3b) **Jan** Baptysta (ur. 28 IX 1719, zm. mł.).
- 4b) **Piotr** (ur. 1 XI 1720, zm. przed 1722).
- 5b) Maria **Teresa** (ur. 1721, zm. mł.).
- 6b) **Piotr** Jan Nepomuk (ur. 3 V 1722, zm. Bruny / Śląsk 19 III 1790).
- 7b) **Maria Katarzyna** (ur. 1723, zm. mł.).
- 8b) **Maria Franciszka** (ur. 1724, zm. Pyskowice 21 IV 1752);
x. ... von Bojar, mjr w Reg. Huzarów.
- 9b) Maria Anna **Barbara** (ur. Wiedeń 11 XI 1725, zm. Turawa 3 II 1804), ufundowała fideikomis Turawa 15 V 1794; x.1. Antoni Scholtz von Löwenckron (zm. 1759), pan Turawy;
x.2. V 1760 Franciszek hr. von Gaschin (zm. 2 III 1799), pan na Polskiej Cerekwi, prus. radca sądowy i dyr. Ziemiński.
- 10b) **Andrzej** Tomasz (ur. Lubliniec 11 XI 1726, zm. Baranów k. Kępna 1801), pan państwa Lubliniec, potem Krzywiczyn i Brunn k. Kluczborka;
x. 12 II 1751 Antonia bar. von Waldstätten (ur. 10 IX 1726, zm. Wrocław 11 I 1789).
- 1c) **Dominik** Józef Andrzej Antoni Joachim (ur. 9 VI 1752, zm. Wiedeń 4 VII 1755).
- 2c) **Franciszek Ksawery** Fryderyk Józef Walenty (ur. 17 VI 1753, zm. Turawa 17 III 1838), pan na Poniszowicach, Niewieszu, Niekarmi i Nasalach, I pan fideikomisu Turawa;
x. 20 I 1784 Maria Teresa bar. von Zedlitz und Leipe (ur. 31 VIII 1751, zm. Turawa 10 II 1813).
- 1d) **Franciszek Serafin** (ur. Krzywiczyny 19 I 1785, zm. Turawa 20 VII 1853), *nadanie tytułu prus. hrabiego von Garnier-Turawa (primogenitura) Berlin 14 VIII 1841*, pan fideikomisu Turawa, prus. mjr;
x.1. 28 XI 1807 Adelajda hr. Bethusy-Huc (ur. 19 VI 1788, zm. Turawa 9 VI 1812);
x.2. 26 VI 1816 Eugenia hr. Schack von Wittenau (ur. 9 II 1797, zm. Drezno 14 IX 1883, ewang.).

Potomstwo patrz: 2. Linia hrabiowska

- 2d) **Antoni** (ur. 23 III 1789, zm. Biestrzykowice 17 V 1857), pan na Poniszowicach, potem na Biestrzykowicach (od 1841 r.), pow. namysłowski, prus. rotm.;

- x. Biestrzykowice 3 V 1818 Augusta Henrietta Ernestyna von Werner (ur. 6 V 1795, zm. 27 VII 1867).
- 1e) **Oskar** (ur. Poniszowice 15 IX 1819, zm. Nysa 9 III 1838), prus. chorąży w Reg. Ułanów Nr 2.
- 2e) **Hugo** Franciszek Józef Karol (ur. Poniszowice 13 IX 1825, zm. Biestrzykowice 28 XI 1893), pan na Biestrzykowicach itd., pow. namysłowski, prus. por.
- 3d) Alojza (**Heloiza**) Barbara Maria Anna Ernestyna (ur. Nasale 26 II 1793, Wrocław 25 X 1873);
 - x. 17 VI 1825 Otto bar. von Zedlitz und Leipe (zm. 10 III 1868), pan na Bogusławicach, prus. tajny radca rządowy, starosta sycowski, Kaw. Prawa Zak. Joannitów.
- 4d) **Hugo** Fryderyk Wilhelm August (ur. Nasale 23 VIII 1797, zm. Nasale 16 IX 1853), pan na Nasalach;
 - x. 24 I 1823 Antonia bar. von Zedlitz und Leipe, (ur. 10 XI 1804, zm. 17 V 1852).
- 3c) **Antoni** Andrzej Józef Walenty (ur. 4 IX 1754, zm. Wielowieś 9 VI 1837), pan na Wielowisi i Marszowie, prus. ppor.;
 - x. Bierdzany 26 VIII 1783 Anna Barbara von Garnier (ur. Bierdzany 26 III 1764, zm. Wielowieś 14 V 1836) (patrz niżej).

Potomstwo patrz: 3. Linia z Wielowisi

- 4c) **Anna Barbara** Juliana Elżbieta Franciszka Józefa (ur. 18 XI 1755, zm. mł.).
- 5c) **Teresa** Antonia Tekla (ur. 11 I 1757, zm. III 1757).
- 6c) **Ignacy** Jan Nepomuk Józef Walenty (ur. 29 VI 1759, zm. VII 1759).
- 7c) **Alojzy** Franciszek de Paulo Piotr Walenty Józef Florian (ur. 18 XI 1762, zm. Bycina 7 XI 1810), pan na Kalinowie, prus. rotm.;
 - x. Opole 6 VII 1795 Maria Teresa von Biedau (ur. 4 VIII 1761, zm. Wrocław 8 V 1843, wdowa po Franciszku Ksawerym von Biedau, patrz niżej).

Potomstwo patrz: 4. Linia z Kalinowa.

- 8c) **Ernest** Piotr Franciszek Antoni Józef Maciej (ur. 28 II 1764, zm. 15 VI 1764).
- 9c) **Andrzej** Franciszek Fryderyk Alojzy Adam Walenty (ur. 24 XII 1764, zm. Wrocław 19 II 1843), kanonik we Wrocławiu i Głogówce.
- 10c) **Hans Hiob** Nepomuk Ernest Franciszek (ur. 10 V 1765, zm. Šebetow / Morawy 23 V 1833), pan na Chróście, prus. asesor kameralny, Kornet w Reg. Huzarów;
 - x. Ferdynanda bar. von Beß (ur. 16 III 1760, zm. Wrocław 8 III 1843).
- 1d) **Henryk** (ur. 26 II 1792, zm. Altenburg 16 VII 1813 wskutek ran odniesionych w bitwie pod Gross Görschen), canonicus non residens we Wrocławiu.
- 11c) **Tekla** Antonia Józefa Ernestyna (ur. 6 VIII 1766, zm. Wrocław 21 II 1847);
 - x. Wrocław 6 V 1790 Franciszek von Zawadzky (zm. Opole 26 XII 1818), prus. starosta.

- 12c) **Józef** Piotr Franciszek Ernest Jan de Deo Ignacy (ur. 1 VII 1768, zm. 1769).
 13c) **Ernestyna** Antonia Franciszka Tekla (ur. 1 IX 1769, zm. 1770).
- 11b) **Józef** (ur. 22 X 1731, zm. 9 I 1767), pan Kochanowic i Lisowa;
 x.1. Juliana Scholtz von Loewenckron (ur. 21 II 1729, zm. 23 III 1762);
 x.2. Szarlotta von Tluck und Tschonowitz (ur. 3 VIII 1754, zm. 3 IX 1785).
- 1c) **Józefa** Juliana (ur. 1754, zm. 3 IX 1783); x. 25 IV 1774 Franciszek Ksawery von Biedau (zm. Ciepiewice 5 IV 1792).
- 12b) Franciszka **Antonia** (ur. 13 X 1733, zm. 4 IV 1808);
 x. Jan Fryderyk bar. von Strachwitz und Gross-Zauche (zm. 8 X 1789), pan na Prusicach, prus. radca sądowy.
- 13b) **Chrystiana** (ur. 1734, zm. po ochrzczeniu).
- 14b) **Ignacy** (ur. Wiedeń 29 I 1736, zm. Żyrów k. Kępna 27 IX 1793), pan na Rusinowicach, później Bierdzanach;
 x.1. Józefa de Chini (ur. 21 IX 1717, zm. Turawa 16 VIII 1785);
 x.2. 1789 Maria Anna von Biedau (ur. 1744, zm. Wielowieś 21 VIII 1807).
- 1c) **syn** (zm. mł).
- 2c) **Anna Barbara** (ur. Bierdzany 26 III 1764, zm. Wielowieś 14 V 1836);
 x. Bierdzany 26 VIII 1783 Antoni von Garnier (zm. Wielowieś 9 VI 1837), pan Wielowisi (patrz wyżej).

Linia hrabiowska

- Franciszek Serafin** (ur. Gosław 19 I 1785, zm. Turawa 20 VII 1853), *nadanie tytułu prus. hrabiego von Garnier-Turawa (primogenitura) Berlin 14 VIII 1841*, pan fideikomisu Turawa, prus. mjr;
 x.1. 28 XI 1807 Adelajda hr. Bethusy-Huc (ur. Drezno 19 VI 1787, zm. Goslar 9 VI 1812);
 x.2. Uszyce 26 VI 1816 Eugenia hr. Schack von Wittenau (ur. Poczdam 9 II 1797, zm. Drezno 14 IX 1883, ewang.).
- 1a) Franciszek Ludwik **Konstanty** Ernest Filip (ur. Goslar 29 X 1808, zm. Turawa 30 III 1861), 2. hrabia von Garnier-Turawa, prus. mjr, członek prus. Izby Panów, kawaler Orderu Czerwonego Orła 3. kl. z Mieczami (1858);
 x. Poznań 7 XI 1841 Klara von Rappold (ur. Berlin 26 IX 1821, zm. Turawa 8 VI 1881).
- 1b) **Konstanty** Franciszek Karol August (ur. 27 X 1842, zm. 12 VI 1868), 3. hrabia von Garnier-Turawa, pan majoratu Turawa, prus. ppor. w Reg. Huzarów Nr 6, Kawaler Honoru Suwer. Zak. Maltańskiego.
- 2b) **Ella** (Thusnelda) (ur. 30 XII 1843, zm. Monachium 19 II 1891);
 x. Turawa 2 VI 1864 Maksymilian hr. Clairon d'Haussonville, prus. starosta Olesna Śl.
- 3b) **Karol** Fryderyk August Juliusz Albert (ur. Poznań 31 VII 1847, zm. Turawa 29 X 1898), 4. hrabia von Garnier-Turawa, pan majoratu Turawa, prus. por. w 1. Śląskim Reg. Huzarów Nr 4, potem por. w 4. Górnośląskim Reg. Landwehry Nr 63 i rotm. rez., kawaler honoru Suwer. Zak. Maltańskiego, kawaler Orderu Czerwonego Orła 3. kl. (1890), dożywotni członek pruskiej Izby Panów;
 x. Berlin 1 V 1872 Jadwiga von Blumethal (ur. Warcin 19 XII 1847, zm. Turawa 26 V 1922).

- 1c) **Freda** Jadwiga Klara Matylda (ur. Turawa 5 VII 1873, zm. Gochaganas / Pd Afryka 17 VIII 1945);
 x.1. Turawa 19 VI 1895, rozw. IV 1906 Konstantyn hr. Clairon d'Haussonville (ur. Kiełbasin 22 XII 1870, zm. Berlin 13 V 1909), prus. por. w Kawalerii Landwehry;
 x.2. Wiesbaden 2 X 1906 Henryk Warning (ur. Hamburg 13 IX 1873, zm. Monachium 2 III 1941), kupiec.
- 2c) **Hubert** Karol Konstanty Adalbert (ur. Turawa 25 XI 1874, zm. Unterwössen / Bawaria 6 X 1952), 5. hrabia von Garnier-Turawa, pan fideikomisu Turawa z Gosławiem, prus. mjr, deputowany do pruskiego Landtagu, Kawaler Prawa Zak. Joannitów;
 x.1. Ida- und Marienhütte 21 VII 1900, rozw. Berlin 14 XI 1913 Annamaria von Kulmiz (ur. Ida- und Marienhütte k. Żarowa / pow. świdnicki 22 II 1883, zm. Ziegelhausen k. Heidelbergu 27 II 1969, x.2. 24 VI 1914 Ernest Ahlemann, radca sądowy);
 x.2. Bąków 15 VIII 1919 Helena hr. von Bethusy-Huc (ur. Albrechtsdorf 19 VII 1889, zm. Monachium 3 V 1962).
- 1d) **Hubert** Karol Eugeniusz Ksawery Konstantyn Henryk Wilhelm Ludwik (ur. Turawa 15 VI 1901, zm. Bad Dürkheim 9 IX 1971), 6. hrabia von Garnier-Turawa, nadleśniczy;
 x. Niendorf 18 IV 1938 Elżbieta bar. von Brandenstein (ur. Berlin 26 XII 1906, zm. Ratzeburg 27 IV 1983).
- 1e) **Freda** Karola Annamaria Helena (ur. Berlin 28 IX 1941), germanistka;
 x. Ziegelhausen k. Heidelbergu 11 XI 1965, rozw. Berlin 1980 Hans-Jürgen Rein (ur. Berlin 13 XI 1936), dr filoz.
- 2e) **Hubert** Gebhard Wolf-Jürgen Konstanty (ur. Berlin 18 X 1942), 7. hrabia von Garnier-Turawa, elektryk i ślusarz przemysłowy;
 x. Bad Dürkheim 21 VI 1968 Doris Schmidt (ur. Bad Dürkheim 21 XI 1946).
- 1f) **Kai** Michał (ur. Stuttgart-Hedelfingen 2 I 1969), inż.
- 2f) **Mark** Antony (ur. Pretoria / RPA 14 VIII 1972), informatyk;
 x. Londyn 12 II 2001 Adela Hospodarowa (ur. Stropkow / Słowacja 17 VI 1979), księgowa.
- 1g) **Daniel** Ksawery (ur. Londyn 19 III 2004).
- 2g) **Julia** Barbara (ur. Redhill / Surrey 10 VII 2010).
- 3e) **Kai** Bernd Ernest Egon Michał (ur. Wrocław 18 I 1945), zarządca firm.;
 x. Kapsztadt / RPA 30 V 1970 Joan Forster (ur. Halifax / Kanada 3 VII 1949, zm. Pretoria / RPA 7 VII 2009), audytor.
- 2d) **Hans-Piotr** Karol-Adolf Eberhard Fryderyk Wilhelm Artur Teodor Egon (ur. Turawa 7 IX 1902, zm. Windhoek / Namibia 24 VIII 1978), właśc. farmy Okatjongeama (Afryka Pd-Wsch. – Namibia);
 x. Walfischbay / Namibia 12 XII 1931 Szarlotta Streck (ur. Gerstungen / Turynia 24 IX 1902, zm. Otijwarongo / Namibia 5 X 1979), aptekarka.
- 1e) **Eryka** (ur. Windhoek / Afryka Pd-Wsch. 9 XII 1932), aptekarka;

- x.1. Kapsztadt / RPA 13 VI 1955 Karol Ernest Schneider (ur. Berlin 13 VII 1928, zm. Namibia 9 VI 1968);
- x.2. Otijwarongo / Namibia 1 III 1939 (zm. Windhoek 13 V 1996), farmer.
- 2e) **Piotr** (ur. Windhoek / Afryka Pd-Wsch. 9 IX 1937), kurier;
 - x. Le Locle / Szwajcaria 6 V 1967 Chrystina Oesch (ur. Le Locle / Szwajcaria 23 IX 1941), dr socjologii.
 - 1f) **Krzysztof** (ur. Otijwarongo 30 V 1968), dr med. pulmonolog;
 - x. Bazylea 5 VII 1996 Sabina Schweiller (ur. Frauenfeld / Szwajcaria 4 VIII 1968), pielęgniarka.
 - 1g) **Kamila** Florencja (ur. Genolier / Szwajcaria 8 VIII 1996).
 - 2g) **Julia** Amelia (ur. Bazylea 14 II 2002).
 - 3g) **Chiara** Laura (ur. Perth / Australia 1 VI 2004).
 - 2f) **Antonina** (ur. Windhoek 16 VIII 1970), pielęgniarka;
 - x. Prilly / Szwajcaria 15 X 1999, rozw. Mohamed Ait Saadi (ur. Relizane / Algieria 11 X 1971), student prawa.
- 3e) **Astrid** (ur. Windhoek / Afryka Pd-Wsch. 1938), nauczycielka szkoły specjalnej;
 - x. Monachium 24 V 1960 Gustaw Obermair (ur. Monachium 17 VII 1934), prof. biologii.
- 3d) **Eryka** Eugenia Gertruda Szarlotta Paula Jadwiga Manon (ur. Turawa 3 X 1905, zm. w wypadku Berlin 13 XII 1928);
 - x. Turawa 23 V 1926 Hans Ulryk von Kotze, sekretarz legacyjny w MSZ w Berlinie, kpt., Kawaler Honoru Zak. Joannitów.
- 4d) **Detlev** (ur. Turawa 24 IX 1906, zm. zginął na froncie wsch. k. Babino 27 VI 1944), adwokat, kpt.;
 - x. Conradswaldau 24 III 1944 Brygida von Raumer (ur. Osnabrück 16 IV 1913, zm. Au im Bregenzerwald 5 IX 1972), dr prawa.
- 1e) Hans **Detlev** (ur. Pritzwalk 3 I 1945), dyrektor banku, kupiec, Kawaler Zak. Joannitów;
 - x. Linnep 28 IX 1973 Anna-Betina Schwarzkopf (ur. Hamburg 28 II 1950).
 - 1f) **Klemens** Mikołaj (ur. Frankfurt n. M. 28 IV 1974), rzeźbiarz i designer.
 - 2f) Elżbieta **Katarzyna** (ur. Hilden 8 VII 1975);
 - x. Maksymilian Müllner (ur. Gräfelfing k. Monachium 24 III 1971).
 - 3f) **Zofia** Weronika (ur. Bruksela 19 VIII 1986), studentka amerykańistyki i retoryki.
- 5d) **Karol-Henryk** Hubert Edo Teodor Roger (ur. Turawa 8 VI 1920, zm. zginął pod Połtawą 23 IX 1941).
- 6d) **Renata** Maria Jadwiga Astrid Eryka Felicja (ur. Turawa 9 I 1923, zm. Heidelberg 26 II 2000);
 - x.1. Reit im Winkel 27 IX 1946, rozw. III 1972 Bernard Ahlemann (ur. Berlin-Charlottenburg, 1 III 1915, zm. Bombaj 2 I 1988) członek zarządu banku, konsul honorowy Meksyku;

- x.2. Ziegelhausen k. Heidelbergu 21 VII 1972 Hans Oesterlin (ur. Mannheim 7 IV 1914, zm. Heidelberg 17 X 1997), dyrektor w firmie BASF.
- 3c) **Karol** Maks Bernard Hermann Franciszek Ksawery (ur. Turawa 11 IX 1879, zm. Ligota Turawska 28 X 1936), prus. por. rez. W Reg. Dragonów Nr 4.;
- x.1. Formosa 3 VII 1919, rozw. Opole 15 VII 1933 Szarlotta Sorge (ur. Wrocław 14 X 1895, zm. Monachium 16 III 1979);
- x.2. Malaga / Hiszpania 11 VI 1936 Gustaw Dietzler (ur. Kastellaun 25 XI 1902, zm. Buenos Aires / Argentyna 15 X 1970), kupiec.
- 1d) **Hans-Karol** Henryk Hubert Eberhard Gerd Juliusz (ur. Guachipas, Salta/ Argentyna 23 XII 1915, zm. Radolfzell 22 II 1998), przedstawiciel handlowy i przemysłowy;
- x. Singen am Hohentwiel 7 XI 1942 Joanna Knäbel (ur. Singen 18 I 1915, zm. Sigen 14 VI 2006).
- 2d) **Eryka** Jadwiga Freda Helena Barbara (ur. Resistencia, Chaco / Argentyna 7 XI 1916, zm. Bühl 15 VIII 2006), siostra szpitalna;
- x. Turawa 29 VI 1938 Herbert Schubert (ur. Berlin 16 VII 1910, zm. Bühl 9 IV 1993), inspektor.
- 3d) **Gerda** Maria Ilza Małgorzata (ur. San Hilario / Argentyna 27 VIII 1918, zm. Erlenbach n. M. 19 XI 2011), siostra szpitalna.
- 4d) **Hubert** Wilhelm (ur. Jaskowice 21 V 1921, zaginął pod Stalingradem ok. 1942).
- 5d) **Zygryda** Eryka Maria Olga Huberta Gertruda Herta (ur. Opole 14 X 1923, zm. Windhoek 19 XI 2007), kupiec;
- x. Tsumeb / Namibia 9 IV 1965, Han Ulryk Hasse, (ur. Klakfeld / Namibia 12 VIII 1919, zm. Tsumeb 8 VI 1989), kupiec, por. lotnictwa.
- 4c) **Eberhard** Karol Konrad Hermann Erdmann (ur. Turawa 3 IV 1881, zm. Berlin-Charlottenburg 31 XII 1939), pan dóbr Horn k. Waging / Bawaria, prus. asessor rządowy.
- 4b) **Hans** Maks Konstanty (ur. 27 XII 1850, zm. 26 VI 1877), prus. ppor. w 1. Śląskim Reg. Huzarów Nr 4.
- 5b) **Maks** (ur. 7 XI 1856, zm. 16 XI 1857).
- 6b) **Adela** (ur. Turawa 18 X 1859, zm. Turawa 17 IX 1891).
- 2a) Karol Fryderyk **Teodor** (ur. Gosław 5 VII 1811, zm. Brzeg 21 VI 1894), pan Kalinowic;
- x. Pilchowice 23 VII 1837 Emilia von Garnier (ur. Wojska 28 III 1814, zm. Brzeg 22 II 1904).

Potomstwo patrz: 5. Linia z Kalinowic

- 3a) **Albert** Magnus Franciszek (ur. Gosław 2 XII 1817, zm. Jawor 22 X 1872), prus. por., dyrektor poczty;
- x. Racibórz 8 XI 1847 Waleria von Jarotzky (ur. Wielowieś 12 X 1824, zm. Berlin 24 IV 1920).
- 1b) **Paweł** Franciszek Serafin Józef Albert (ur. Gosław 3 V 1849, zm. Neuf-Brisach / Francja 9 I 1875), prus. por. w Reg. Piechoty Nr 47.

- 2b) **Lucjan** Rudolf Marcin Hermann Albert (ur. Gosław 1 IX 1850, zm. ... 1931),
prus. radca sądowy we Frankfurcie.
- 3b) **Klara** Adelajda Joanna Maria Konstantyna Anna (ur. Gosław 12 X 1851,
zm. Berlin 10 X 1931).
- 4b) **Franciszka** Klara Józefina Eugenia (ur. Gosław 26 XI 1853, zm. Neapol
13 I 1941).
- 4a) **Hermann** August (ur. Gosław 18 XI 1819, zm. Wrocław 9 IX 1907).
- 5a) **Maria** (ur. 8 X 1821, zm. Wrocław 15 I 1845).
- 6a) **Adelajda** (ur. Turawa 14 X 1826, zm. Drezno 28 I 1902);
x. Turawa 20 X 1847 Rudolf Edlem von Graeve (zm. Drezno 2 IV 1897), pan
Bojanowa, prus. rotm.

Linia z Wielowisi (wygaśła)

- Antoni** Andrzej Józef Walenty (ur. 4 IX 1754, zm. Wielowieś 9 VI 1837), pan na
Wielowisi, Czarkowie, Odmuchowie, Wojskiej i Marszowie, prus. ppor.;
x. Bierdzany 26 VIII 1783 Anna Barbara von Garnier (ur. Bierdzany 26 III 1764,
zm. Wielowieś 14 V 1836).
- 1a) **Ignacy** (ur. Turawa 20 XII 1784, zm. 9 XI 1786).
- 2a) **Józef** Ignacy Andrzej Walenty Franciszek (ur. Bruny 25 I 1786, zm. Rybnik
13 I 1865), pan na Chrostach, prus. por.;
x. 11 II 1811 Justyna bar. von Stillfried und Rattonitz (ur. 30 IX 1788, zm. Rybnik
13 I 1861).
- 1b) **Maria** Barbara Ewa Maurycja Anna (ur. Chrósty 29 X 1811, zm. Lisek 4 IV
1821).
- 2b) **Fedor** Józef Antoni Aleksander (ur. Chrósty 26 VII 1813, zm. Wrocław
26 XII 1876), prus. ppłk.;
x. Wrocław 11 I 1851 Józefina Pietsch (ur. Wrocław 4 I 1826, zm. Wrocław
5 V 1903).
- 1c) **Magdalena** (ur. Nysa 21 XI 1851, zm. 1926).
- 2c) **Jan** Józef Edward Ryszard Hermann Feliks Wilhelm Paweł (ur. Saarn
17 II 1855, zm. Wrocław 11 VIII 1917 wskutek choroby nabytej podczas
wojny), prus. ppłk, dow. batalionu w Reg. Piechoty Nr 22, następnie dow.
Okręgu Landwehry 11 Wrocław, kawaler Królewskiego Orderu Korony 3.
kl. (1912) i Orderu Czerwonego Orła 4. kl.;
x. Izbicko 22 VI 1880 Antonia von Woysky (ur. Izbicko 8 III 1853,
zm. Wrocław 1 IV 1936).
- 1d) **Wiktor** Fedor Konstantyn Jan (ur. Brzeg 15 XI 1881, zm. Freileben
17 I 1973), prus. kpt. w Reg. Artylerii Polowej Nr 34, dow. Instytutu
Wojskowego Jazdy Konnej w Hanowerze, potem mjr, następnie ppłk;
x. Paczków 8 X 1907, rozw. Wrocław 25 VII 1923 Maria Niefeld
(ur. Opole 4 IV 1885, zm. Małkowice 21 I 1943).
- 1e) **Ingrid** Maria Antonia Angela (ur. Montigny-lés-Metz 5 VIII 1908,
zm. Hamburg 23 XI 1935).
- 2e) **Hans** Wilhelm Wiktor (ur. Montigny-lés-Metz 9 IX 1909,
zm. Hamburg 5 XI 1989), kupiec, urzędnik sądowy.
- 3e) **Maria-Luiza** Magdalena (ur. Hanower 20 IV 1914, zm. Hamburg
21 II 2007);

- x. Hamburg 1 XI 1941 Harald Frantz (ur. Güstrow 3 XII 1906, zm. Hamburg 5 III 1999), kupiec-eksporter.
- 2d) **Herta** Józefina Barbara Antonia (ur. Brzeg 27 III 1884, zm. Limburg a.d. Lahn 18 V 1964);
- x. Wrocław 1 VIII 1911 Alojzy Scheffzek (ur. Chorzów 16 VI 1876, zm. Frankfurt n. M. 7 VI 1956), dr med., dyr. szkoły dla położnych oraz Kliniki Kobieckiej w Opolu.
- 3d) **Barbara** Helena Maria Teresa (ur. Brygidki-Brzeg 24 X 1887, zm. Lingen a.d. Ems 10 XI 1953);
- x. Wrocław 15 X 1918 Maks Theermann (ur. 13 II 1893, zm. Lingen 20 I 1954), kupiec.
- 3c) **Olga** Marta Jadwiga Adela Luiza Teresa (ur. Saarn 18 X 1859, zm. Ludwigsdorf / Eulengeb. 14 V 1950).
- 3b) **Antoni** Maurycy Maria (ur. Chrósty 17 VIII 1814, zm. Chrósty 6 I 1817)
- 4b) **Maurycy** Józef Piotr (ur. Chrósty 17 VI 1817, zm. Lisek 10 IV 1821).
- 5b) **Anna** Józefa Huberta (ur. Lisek 2 XI 1819, zm. Lisek 13 IV 1821).
- 6b) **Józefa** Maria Anna (ur. Lisek 25 III 1822, zm. Rybnik 3 IX 1907);
- x. Rybnik 8 XI 1853 Fryderyk Wilhelm von Collani (zm. Rybnik 12 XII 1854), komornik u hr. Henckel von Donnersmarcka w Świerkłańcu.
- 7b) **Jan** Nepomuk Jerzy (ur. Rybnik 15 V 1824, zm. Rybnik 5 IV 1867), architekt i mierniczy gruntu (niem. Feldmesser).
- 8b) **Adalbert** Witus Karol Maurycy (ur. Rybnik 15 VI 1826, zm. 13 VII 1897), pomocnik w ekspedycji pocztowej (utracił szlachectwo wyrokiem sądowym 1858).
- 3a) **Franciszek** Serafin Adam Kazimierz Walenty Antoni (ur. Bruny 3 III 1787, zm. Wodzisław 10 X 1830), pan na Wojskiej;
- x. 14 V 1811 Barbara Henrietta von Zawadzky (ur. Wodzisław 12 XI 1789, zm. Gliwice 23 V 1864).
- 1b) **Adelina** Karolina Barbara (ur. Wojska 30 I 1812, zm. 12 VIII 1812).
- 2b) **Rudolf** Karol Franciszek Antoni (ur. Wojska 24 IV 1813, zm. Bytom 16 VIII 1861), adwokat i notariusz;
- x. Gliwice 26 VII 1843 Anna von Jarotzky (ur. 18 I 1822, zm. Pokój 22 II 1898).
- 1c) **Maksymilian** Józef Rudolf Franciszek Jan (ur. Gliwice 13 V 1844, zm. Grodków 5 I 1888), starosta grodkowski;
- x. Falkenau 2 VIII 1882 Katarzyna Moewes (ur. Berlin 28 IV 1864, zm. Bad Kösen a. d. Saale 23 XI 1936; x. 2. Lipsk 16 VIII 1916 Paweł Kaiser), dr filoz.
- 1d) **Rudolf** Karol Maks Edward (ur. Grodków 8 VI 1883, zm. Wrocław 10 I 1934), prus. referendarz, potem asesor sądowy a następnie sędzia ziemski i radca sądu kameralnego;
- x. Wrocław 16 VII 1925 Gertruda Heyse (ur. Głogów 25 IV 1894, zm. Bad Walsee 25 I 1953).
- 1e) **Katarzyna** Augusta Szarlotta Maria (ur. Wrocław 23 IV 1926, zm. Tybinga 4 I 1980), dr med., lekarz pediatra;
- x. Tybinga 2 VIII 1961 Jerzy von Keler (ur. Poczdam 30 IV 1919, zm. Tybinga 8 VI 2003), dr med. lekarz-homeopata.

- 2d) Günther Jerzy Gottard Wilhelm (ur. Grodków 7 III 1885, zm. Nysa 30 XI 1901).
- 2c) **Helena** Anna Barbara Joanna (ur. 7 VII 1847, zm. 17 IV 1848).
- 3c) **Jerzy** Rudolf Franciszek Józef Teodor (ur. Kluczbork 12 VIII 1850, zm. Hanower 30 IX 1901), prus. mjr;
x. 1889 rozw. 189.... Anna Kruse-Wallrath (ur. ..., x.1. Wehmeyer)
- 4c) **Jadwiga** (ur. Świerklaniec 10 VII 1853, zm. Opole 8 VI 1902), dama w konwencji dla kobiet (niem. Damenstifts) w Barszowie.
- 3b) **Emilia** Anna Barbara Waleria (ur. Wojska 28 III 1814, zm. Brzeg 22 III 1904);
x. Pilchowice 23 VII 1837 Teodor von Garnier (zm. Brzeg 21 VI 1894), (patrz wyż.)
- 4b) **Karol** Józef Oskar (ur. 3 I 1816, zm. Sahowka 14 IV 1880);
x. Adelajda Regner von Bleyleben (ur. Wiedeń 17 III 1837, zm. 1899).
- 1c) Maria (ur. 13 IV 1875, zm. ...).
- 2-3c) syn i córka (zm. mł.).
- 5b) **Maria** Barbara (ur. Wielowieś 20 IV 1818, zm. Brzeg 12 IX 1877).
- 6b) **Barbara** Karolina Amalia Franciszka (ur. Świętochłowice 2 VI 1823, zm. Brzeg 4 X 1885);
x. 30 V 1854 Karol von Siegroth (zm. Zdziechowice 7 I 1858), pan na Zdziechowicach.
- 7b) **Adelina** Anna Amalia (ur. Świętochłowice 27 I 1825, zm. Gierałtowiec 3 VII 1826).
- 4a) **Antoni** Karol (ur. Marszów 5 XI 1788, zm. Altenburg 29 X 1813 wskutek ran odniesionych w bitwie pod Lipskiem), prus. ppor. w Zachodniopruskim Batalionie Filizjerów Nr 2.
- 5a) **Andrzej** (ur. Wielowieś 1 XI 1789, zm. Wielowieś 20 IV 1790).
- 6a) **Anna** (ur. Wielowieś 11 VI 1791, zm. Racibórz 7 II 1848);
x. Józef von Jarotzky (zm. Racibórz 22 IV 1855), starszy ziemski.
- 7a) **Alojzy** (ur. Wielowieś 24 VI 1792, zm. Wielowieś 6 VIII 1793).
- 8a) **Amalia** (ur. Wielowieś 8 VIII 1794, zm. Racibórz 2 VIII 1868); dama w konwencji dla kobiet (niem. Damenstifts) w Barszowie.
- 9a) **Amand** (ur. Wielowieś 26 X 1795, zm. Pokrowskoje, obwód Jelizawetgrad / Rosja 3/15 IX 1861) zarządca dóbr wielkiego księcia Michała Mikołajewicza;
x. 12 V 1827 Józefina Eszewska (ur. 19 V 1809, zm. 1877).

Potomstwo patrz: 6. Linia rosyjsko-ukraińska

- 10a) **Barbara** (ur. Wielowieś 13 I 1797, zm. Izbicko 18 IV 1856);
x. Wielowieś 15 VII 1818 Wincenty von Blacha (zm. Kamień Śląski 11 XI 1849), prus. kpt. i komornik.
- 11a) **Gustaw** (ur. Wielowieś 16 XII 1798, zm. Wielowieś 23 V 1800).

Linia z Kalinowa (wygasła)

- Alojzy** Franciszek de Paulo Piotr Walenty Józef Florian (ur. 18 XI 1762, zm. Bycina 7 XI 1810), pan na Kalinowie, prus. rotm., kawaler Orderu Pour le Mérite (1794);
x. Opole 6 VII 1795 Maria Teresa von Biedau (ur. 4 VIII 1761, zm. Wrocław 8 V 1843; wdowa po Franciszku Ksawerym von Biedau).
- 1a) **Alojza** (ur. Kalinów 25 V 1797, zm. Wrocław 12 VIII 1842).

- 2a) **Ulryka** (ur. Kalinów 28 III 1798, zm. Tirawa 23 II 1820).
- 3a) **Wilhelmina** (ur. Kalinów 23 V 1799, zm. Wrocław 15 V 1890).
- 4a) **Jan Karol** (ur. Kalinów 24 VI 1800, zm. Kalinów 1805).
- 5a) **Rudolf** (ur. Kalinów 14 VII 1801, zm. Kalinów 2 XII 1809).
- 6a) **Otto** Władysław Józef Piotr Paweł (ur. Kalinów 27 VI 1802, zm. Wrocław 31 V 1885), pan na Czarkowie k. Wielowisi;
 x. Tuły 18 IX 1826 Wilhelmina von Blacha und Lubie (ur. 29 XII 1804, zm. Kluczbork 12 III 1864).
- 1b) **Agnieszka** Wilhelmina (ur. Tuły 24 IX 1827, zm. Wrocław 3 I 1909);
 x. Kluczbork 25 IX 1848 Antoni Szczutowski (zm. Koźle 27 V 1888), prus. ppor.
- 2b) **Anna** (ur. Beatenhof 19 IX 1828, zm. Kuźniczka k. Koźła 28 VIII 1874);
 x. Kluczbork 8 I 1851 Fryderyk Reinhardt (zm. Opole 31 VIII 1883), pan na Kuźniczce.
- 3b) **Otto** Władysław Alojzy Józef Ernest Edward (ur. Beatenhof 18 II 1830, zm. Monte Carlo 2 II 1908), prus. gen.-lejt., kawaler Orderu Czerwonego Orła 2. kl. z Liśćmi Dębu (1886);
 x. Brzeg 8 X 1856 Agnieszka Laurencja von Mitzlaff (ur. 28 VI 1837, zm. Berlin 26 II 1914).
- 1c) **Agnieszka** Laurencja Wilhelmina (Prudnik 28 VI 1857, zm. w trakcie ucieczki 1945);
 x. Berlin 9 IX 1905 Karol von Kühlewein (zm. Berlin 21 II 1916), prus. tajny radca rządowy.
- 2c) **Otto** Władysław Edward Konstantyn (ur. Prudnik 1 V 1859, zm. Baden-Baden 17 VI 1947), prus. płk. w Sztapie Generalnym, szef sztabu generalnego VI Korpusu, potem gen.-mjr i dow. 11. Brygady Kawalerii, następnie gen.-lejt. i inspektor w 2. Inspektoracie Kawalerii, później gen. kawalerii, kawaler Królewskiego Orderu Korony 2. kl. (1910), Orderu Pour le Mérite (1916) Orderu Czerwonego Orła 1. kl. z Mieczami (1918);
 x. Łąka Prudnicka 26 III 1886 Antonia von Choltitz (ur. Łąka Prudnicka 14 II 1864, zm. w trakcie ucieczki Nerttelkofen k. Marktgrafing / Bawaria 27 VI 1945).
- 1d) **Hildegarda** Antonia Józefa Agnieszka (ur. Łąka Prudnicka 17 VIII 1887, zm. Karlsruhe 16 XI 1981);
 x. Szczecin 15 V 1915 Kurd von Ziegner (zm. Villeneuve-fur-Fére 21 VI 1918 wskutek ran odniesionych 19 VI k. Chateau-Thierry), prus. kpt i szef batalionu w Reg. Artylerii Polowej Nr 38, potem mjr i dow. oddziału w Reg. Artylerii Polowej Nr 38.
- 2d) **Dorota** Małgorzata Antonia Agnieszka (ur. Berlin 9 V 1889, zm. Drezno 31 I 1977);
 x Heringsdorf / Uznam 30 V 1821 Jerzy von Zobe (ur. Metz 19 VI 1885, zm. Drezno 26 I 1977), dr prawa, kpt. lotnictwa.
- 3d) **Antonia** (Toni) Gertruda Józefa Joanna (ur. Łąka Prudnicka 27 X 1891, zm. Ainring-Mitterfelden 16 IV 1992);
 x Heringsdorff / Uznam 23 IX 1924 Ernest bar. von Schmidtfeld (ur. Królewiec 2 V 1876, zm. Baden-Baden 27 IX 1962), właśc. dóbr Koźlice k. Lubania, radca rządowy.

- 4d) **Huberta** Otylia Antonia Józefa Jadwiga (ur. Monachium 27 IX 1903, zm. Baden-Baden 19 VIII 2001);
 x. Heringsdorf / Uznam 20 VIII 1929 Dytryk von Choltitz (ur. Łąka Prudnicka 9 XI 1894, zm. Baden-Baden 5 XI 1966), ppłk. i dow. batalionu w Reg. Piechoty nr 16, potem gen. piechoty, dowódca garnizonu wojskowego w Paryżu w 1944 roku kawaler francuskiej Legii Honorowej.
- 3c) **Piotr** Filip Otto (ur. 24 XII 1863, zm. Oldenburg 15 VII 1897), prus. por. w Reg. Dragonów Nr 19.
- 4b) **Wilhelmina** (ur. Czarków 16 VIII 1832, zm. Październo k. Środy Śl. 16 IX 1870);
 x. Kluczbork 13 V 1852 Emanuel von Woikowsky-Biedau (ur. Październo k. Środy Śl 1 IV 1824, zm. Październo k. Środy Śl. 1 IV 1897), pan na Paździornie.
- 5b) **Maria** Teresa (ur. Czarków 4 VIII 1834, zm. przed 1922);
 x. Wrocław 14 IX 1871 Emanuel von Woikowsky-Biedau (szwagier, patrz wyż.).
- 6b) **Alfred** (ur. Czarków 20 II 1836, Czarków 31 I 1842).
- 7b) **Berta** (ur. Czarków 30 VI 1838, zm. Czarków 24 II 1853).
- 8b) **Ryszard** (ur. Czarków 18 V 1843, zm. Czarków 24 III 1845).

Linia z Kalinowic, potem Biestrzykowic

- Karol Fryderyk **Teodor** (ur. Gosław 5 VII 1811, zm. Brzeg 21 VI 1894), pan Rożnowa potem Kalinowic Górnych (k. Ziębic);
 x. Pilchowice 23 VII 1837 Emilia von Garnier (ur. Wojska 28 III 1814, zm. Brzeg 22 II 1904).
- 1a) **Anna** Franciszka Eugenia Józefa Antonia (ur. Wielowieś 4 IX 1838, zm. Brzeg 5 IX 1908);
 x. Brzeg 14 X 1868 Rudolf Gumbrecht (zginął w bitwie pod Hallue 23 XII 1870), prus. kpt i szef kompanii w 3. Wschodniopruskim Reg. Grenadierów Nr 4.
- 2a) **Emil** (ur. 6 X 1840, zm. 17 IX 1847).
- 3a) **Franciszek Ksawery** Eugeniusz Karol (ur. Rożnów 28 IV 1842, zm. Berlin-Grunewald 14 III 1916), pan Biestrzykowic, prus. gen-lejtn., kawaler honoru Suwer. Zak. Maltańskiego, kawaler Orderu Czerwonego Orła 2. kl. z Dębowymi Liśćmi, Królewskiego Orderu Korony 4. kl. z Mieczami (1886);
 x. Sachsendorf 14 VII 1877 Gertruda Baath (ur. Sachsendorf 3 X 1858, zm. Berlin 13 V 1950).
- 1b) Franciszek Ksawery Hans **Egon** (ur. Brema 21 VII 1894, zm. Berlin 10 VIII 1948), pan Biestrzykowic, artysta-malarz. ppor. rez.
- 4a) **Eugeniusz** Karol Fryderyk Hermann (ur. Gliwice 20 XI 1845, zm. Paczków 16 VI 1903), prus. ppłk.;
 x. Brzeg 16 IX 1873 Elfryda Mache (ur. Jankowice Wielkie, pow. brzeski 22 X 1849, zm. Paczków 16 V 1927).
- 1b) **Hugo** Robert Adam (ur. Wrocław 22 VI 1874, zm. Frankfurt n. Menem 4 V 1916), prus. por. w szkole podoficerskiej w Ettlingen, potem por. w kołobrzeskim Reg. Grenadierów Hr. Gneisenau Nr 9, dow. Domu Kadetów na Legnickim Polu, następnie kpt w Reg. Grenadierów Nr 2, oficer okręgu Landwehry w Rybniku, dow. Służby Landwehry okręgu w Frankfurcie n. Menem.

- 2b) **Maks** Wilhelm Eugeniusz Teodor (ur. Wrocław 21 VI 1877, zm. Berlin-Zehlendorf 29 VIII 1938) prus. kpt., referendarz, potem radca ministerialny w minister pracy;
- x. Zebrzydowa 14 XII 1921 Gertruda bar. von Boenigk (ur. Zebrzydowa 2 III 1885, zm. Liebenburg k. Goslar 26 II 1952).
- 1c) **Piotr-Ruprecht** Eugeniusz Kuno (ur. Wrocław 2 I 1923, zginął Jassy / Rumunia 3 VI 1944), por.
- 2c) **Franciszek-Ksawery** Hugo Oskar (ur. Wrocław 23 VI 1925, zm. Waldkirchen pow. Freyung-Grafenau 2 XI 1998), urzędnik pocztowy;
- x.1. Liebenburg 18 VIII 1948, rozw. Goslar 13 I 1951 Ilza Kassebaum (ur. Liebenburg 5 XI 1927, zm. Goslar 29 XII 2005);
- x.2. Furtwangen 7 V 1954 Eryka Danehl (ur. Hanower 17 IX 1919, zm. Erlangen 2 V 2004).
- 1d) **Christina** Gertruda Doris (ur. Goslar 16 II 1949), sekretarka.;
- x.1. Goslar 27 X 1967, rozw. 1972 Günther Meyer (ur. Goslar 21 X 1946);
- x.2. Hanower 1976, rozw. Hanower 1982 Klaus Rüdiger (ur. Hanower 29 V 1930).
- 2d) **Piotr** Detlev Fritz (ur. Goslar 3 VIII 1950), ogrodnik, architekt krajobrazu;
- x. Höchst 2 II 1979, rozw. Gießen 2 IV 1987 Karin Blättel (ur. Eltz pow. Limburg 23 X 1951), chemik produktów żywnościowych.
- 1e) **Natalia** Maria (ur. Gießen 4 II 1978), inż.-technik odzieżowy.
- 3b) Ernest **Kurt** Otto Wilhelm Franciszek Ksawery (ur. Wrocław 17 V 1879, zginął k. Cesse a. Maas 27 VIII 1914), prus. ppor. w Reg. Grenadierów Nr 10 i adiutant Okręgu Landwehry Ziębice, potem kpt i dow. Kompanii w Reg. Grenadierów Nr 10, kawaler Krzyża Rycerskiego Książęcego Domowego Orderu Ernestyńskiego 2. kl.;
- x. Świdnica 15 VII 1905 Elżbieta Szczutowska (ur. Wrocław 1 III 1878, zm. Berlin 2 II 1949).
- 1c) **Hans Jürgen** Hugo Wilhelm Gotard Franciszek Ksawery Eugeniusz Michał Adam (ur. Świdnica 29 IX 1906, zm. Diedorf pow. Augsburg 1 IX 2000), urzędnik bankowy, przedsiębiorca, Kawaler Łaski i Dewocji Suwer. Zak. Maltańskiego;
- x.1. Krummhübel 26 II 1933 Eleonora Niegisch (ur. Racibórz 10 II 1911, zm. Augsburg 7 III 1970);
- x.2. ...
- 1d) **Rolf-Erdmann** Wolfgang Volkmar Egon Alfred Bolko (ur. Berlin 11 VIII 1933), technik i konstruktor, lektor;
- x.1. Berlin 2 VI 1960, rozw. Berlin 20 II 1971 Elżbieta Paetzold (ur. Beesenstedt k. Halle a.S. 21 IV 1941), archiwistka prasowa;
- x.2. Berlin 31 III 1973, rozw. Berlin 23 XI 1973 Eryka Nennstiel (ur. Alstedt, pow. Sangershausen 26 II 1941, zm. Sieversdorf-Hohenofen 7 VIII 2008), korektorka.
- 1e) **Andrzej** Volker Klaus Mateusz (ur. Berlin 22 X 1960), technik;
- x. Berlin 21 IX 1984, rozw. Berlin 25 XII 2001 Martina Grätz (ur. Berlin 6 II 1961); inż., przyjęła nazwisko „von Garnier“.
- 1f) Luiza Zofia Helena (ur. Berlin 13 X 1987), studentka.

- 2e) **Anna Barbara** Maria Katarzyna (ur. Berlin 1 IV 1963), projektantka.
- 2d) **Gudrun** Eleonora Ewa Maria Angela Małgorzata Elżbieta (ur. Berlin 29 VIII 1934, zm. Berlin 26 II 2009);
 x. Berlin 28 IV 1959 Klemens Kohl (ur. Eisleben 29 II 1932, zm. Berlin 28 II 1983), śpiewak operowy.
- 3d) **Ingo** Eckahrd Andrzej Wilhelm Wolfgang Kurt Piotr (ur. Berlin 19 VI 1936), technik, kierownik sprzedaży;
 x. Frankfurt n. Menem 30 III 1962 Helga Gärber (ur. Georgswalde / Aussig 23 XI 1938).
- 1e) **Henrietta** Helga Nora Elżbieta Elfryda (ur. Frankfurt n. M. 15 VI 1964), pracownica banku, przyjęła nazwisko „von Garnier-Gassen”;
 x. Bonn 7 XII 1989 Klaus Gassen (ur. Bonn 12 VII 1954, zm. Bonn 21 III 1999), asystent doradcy podatkowego.
- 2e) **Agnieszka** Gilian Feodora (ur. Siegburg 5 I 1977), inż.
- 4d) **Rüdiger** Dytryk Eberhard Gabriel Ernest Hugo Sigmar (ur. Berlin 6 VII 1937), pracownik banku;
 x. Berlin 17 XII 1962 Heyde-Hella Bonfeld (ur. Berlin 12 X 1940), pedagog.
- 1e) **Volker** (ur. Berlin 25 II 1964), inż. ekonomii;
 x. Berlin 27 VIII 1998, Antje Viefhaus (ur. Berlin 5 IV 1968), planista mediów.
- 1f) **Tyra** Tassya Tiffany (ur. Hamburg 11 I 1999).
- 2f) **York** Cyan Byarne (ur. Hamburg 10 X 2000).
- 2e) **Klaudia** (ur. Berlin 4 IX 1965), asystentka zarządcy.
- 5d) **Eckhard** Uwe Hartmut Gerard Alfred Joachim Piotr (ur. Gliwice 26 VIII 1939), muzyk kościelny, ekspert budowy organów muzycznych;
 x. Berlin 7 VIII 1967, rozw. Berlin 9 IX 1983 Angelika Passauer (ur. Angerapp, Wsch. Prusy 28 X 1939), fizjoterapeutka.
- 1e) **Sebastian** Konstantyn Ksawery (ur. Berlin 4 V 1969), kupiec;
 x. Berlin 25 VII 2002 Katia Rietz (ur. Berlin 12 I 1971), urzędniczka ubezpieczeniowa.
- 1f) **Patrycja** (ur. Berlin 30 X 2001).
- 2f) **Amelia** (ur. Berlin 27 IV 2004).
- 2e) **Maksymilian** Markus Stefan (ur. Berlin 16 IV 1971), trener amerykańskiego futbolu;
 x. Uetersen 17 IV 2010 Ria-Dewi Karim (ur. Hamburg 14 X 1980).
- 1f) Zoë (ur. Hamburg 17 V 2010).
- 6d) **Dagmara** Nora Erna Maria Urszula Hildegarda Barbara (ur. Gliwice 27 III 1941);
 x. Frankfurt n. M. 24 XI 1971 Tomasz Klüsche (ur. Bitterfeld 29 III 1938), teolog.
- 7d) **Rotraut** Elke Maria Elżbieta Szarlotta Astrid Gabriela (ur. Gliwice 7 VI 1942), dr nauk rolniczych;
 x. Augsburg 11 VI 1971 Walter Zobl (ur. Traubing 7 I 1940), rolnik.
- 8d) **Birgit** Ulryka Astrid Irma Hiltruda Maria (ur. Gliwice 27 VIII 1943, zm. 1943).
- 9d) **Volker** Franciszek Sigurd Paweł Alfred Hubert Winfried (ur. Gliwice 4 X 1944, zm. Augsburg 10 VIII 1963).

- 10d) **Rajmund** Dytryk Eugeniusz Günther Hugo Jerzy Hermann (ur. Berlin 30 I 1947), operator dźwięku;
 x. Berlin 29 V 1979 Eryka Nennstill (ur. Allstedt / Turyngia 26 II 1941, zm. Sieversdorf-Hohenofen 7 VIII 2008), korektorka.
- 2c) **Kurt-Dytryk** Hanno Hugo Ernest Rudolf Erdmann Bolko (ur. Świdnica 17 IV 1912, zginął Salzburg 18 XI 1944), dr weterynarii, starszy weterynarz i z-ca dyrektora Instytutu weterynarii we Wrocławiu.
- 4b) **Fryderyk-Wilhelm** Gotard Eugeniusz (ur. Brzeg 13 VII 1880, zm. Kronberg / Taunus 24 II 1957), prus. ppor. w Reg. Piechoty Nr 51 i adiutant w Okręgu Landwehry Strzegom, potem mjr, kawaler Krzyża Rycerskiego 2. kl. królewskiego, saskiego Orderu Albrechta;
 x. Berlin 14 VII 1906 Hermina Luiza Klara Karolina Fromm (ur. Malchin/ Meklemburgia 2 IV 1882, zm. Königstein im Taunus 22 XII 1957).
- 1c) **Hans-Joachim** Teodor Feliks Adam (ur. Strzegom 21 V 1907, zm. Bad Windsheim 31 I 1997), referent w min. lotnictwa, mjr lotnictwa, kupiec;
 x.1. Obernigk 23 X (cywil.) Wrocław 24 X 1934 (kościel.) Roswitha von Sethe (ur. Schneidemühl 26 IX 1912, zm. Braunfels 28 X 1967);
 x.2. 27 III 1975, rozw. Starnberg 6 VII 1978 Urszula Jenisch (zm. ...);
 x.3. Spiegelau 2 VI 1979 Ruth Link (ur. Weißenfels / Turyngia 21 I 1914).
- 1d) **Fryderyk-Ernest** Teodor Feliks Adam (ur. Wrocław 13 VIII 1935), grafik, projektant miejski;
 x. Marburg a. d. Lahn 29 VII 1960 Hannelise Hohl (ur. Wiesbaden 17 V 1936, zm. Lanzarote 4 VIII 1979).
- 1e) **Kai-Mateusz** Adam Achim Jakub Adolf Chrystian (ur. Wetzlar 26 VI 1963), konsultant systemów medialnych;
 x. Wiesbaden-Biebrich 9 XII 1994, rozw. Bad Schwalbach 12 VIII 2002 Heike Pässler (ur. Wiesbaden 26 VII 1962), inż. architekt wnętrz.
- 2e) **Katja** Zuzanna (ur. Wiesbaden 15 XII 1966), reżyser filmowy;
 x. Markus Goller (ur. 29 VI 1969), reżyser filmowy.
- 2d) **Hans-Henryk** Gebhard Horst (ur. Berlin 7 VIII 1937) kupiec;
 x.1. Wiesbaden 24 IX 1959, rozw. Wiesbaden 3 II 1975 Monika Lischewski (ur. Steinhöring / Bawaria 2 I 1940), pracownik administracji;
 x.2. Höchst 17 VII 1987, rozw. Sugenheim 21 I 1997 Zuzanna Siebert (ur. Bad Soden-Salmünster 17 IX 1962);
 x.3. Sugenheim 17 IX 1997 Karin Bimmer (ur. Neustadt a. d. Aisch 12 II 1971), urzędniczka przemysłowa.
- 1e) **Christina-Elżbieta** (ur. Wiesbaden 28 V 1960), księgową;
 x. Höchst 12 VI 1985, rozw. Wiesbaden 14 II 2006 Holger Pöttschke (ur. Wiesbaden 17 IX 1960), chemik.
- 2e) **Hans-Michał** Adam (ur. Runkel a. d. Lahn 4 IX 1961) prawnik, kupiec;
 x.1. Taunusstein 2 VIII 1991, rozw. Wiesbaden 2 XI 1993 Zuzanna Eckhardt (ur. Wiesbaden 12 XI 1964), urzędniczka ubezpieczeniowa;
 x.2. Wiesbaden 16 VI 1994, rozw. Wiesbaden 27 IX 2002 Vanessa Schönborn (ur. Kolonia 26 XI 1969), przedsiębiorca.

- 1f) **Fabiana** Katarzyna (ur. Wiesbaden 9 VII 1994).
- 2f) **Marek** Aleksander Adam (ur. Wiesbaden 7 III 1996).
- 3e) Marek **Andrzej** (ur. Wiesbaden 11 III 1965);
 - x. Wiesbaden-Naurod 14 XII 2010 Ketino Lekishvili (ur. Biała Cerkiew / Ukraina 21 V 1985), studentka ekonomii.
- 4e) Katarzyna **Natasza** Stella (ur. Bad Windsheim 8 VI 1990).
- 5e) Aleksander **Konstantyn** Piotr (ur. Bad Windsheim 24 VI 1992).
- 3d) **Christa-Maria** Elfryda Gertruda (ur. Berlin 8 II 1940, zm. Kiederich 24 IX 1986).
- 2c) **Hubert** (ur. Wrocław 17 II 1917, zginął pod Moskwą 20 II 1942), por. i dow. batalionu w Reg. „Grossdeutschland”.
- 3c) Fryderyk Teodor (**Fritz-Theo**) (ur. Twardogóra 31 VII 1921, zm. Kąty Wrocławskie 11 XI 1934).
- 5a) **Maria** Klara Eugenia Adelajda (ur. Gliwice 12 V 1850, zm. Wrocław 9 VI 1919);
 - x. Brzeg 3 V 1877 Jan Börger-Médwédicki (zm. Spandau 24 I 1907), prus. mjr, zarządca biura służb mundurowych III Korpusu Armii.

Linia rosyjsko-ukraińska (wygasła)

- Amand** (ur. Wielowieś 26 X 1795, zm. Pokrowskoje, obwód Jelizawietgrad / Rosja 3/15 IX 1861) zarządca dóbr wielkiego księcia Michała Mikołajewicza;
 - x. 12 V 1827 Józefina Eszewska (ur. 19 V 1809, zm. 1877).
- 1a) **Antoni** (ur. Gruszewka gubernia Chersoń 19 VII 1828, zm. Czernichów ok. 1910), inspektor podatkowy w Czernichowie;
 - x. 1857 Aleksandryna Lovat (zm. ...).
- 1b) **Demetriusz** (ur. 4 IX 1860, zm. po 1920).
- 2b) **Mikołaj** (ur. Lityn, Podole 17 III 1862, zm. Połtawa ...), lekarz w Połtawie.
- 3b) **Paweł** (ur. 1 XII 1864, zm. po 1920), lekarz w Połtawie;
 - x.1. ...;
 - x.2. ...
- 1-7c) 3 **synowie** i 4 **córki** (zm. mł.).
- 4b) **Amand** (ur. Gruszewka 27 III 1871, zm. Charków 1934).
- 5b) **Hugo** (ur. Gruszewka 15 X 1872, zm. ...).
- 6b) **Antoni** (ur. Gruszewka 23 VIII 1875, zm. 1930 lub 1938).
- 2a) **Mikołaj** (ur. Gruszewka 18 VII 1829, zm. Gruszewka 8 II 1870), lekarz;
 - x. ok. 1858 Szarlotta Sommer (zm. Charków 1878).
- 1b) **Maria** (ur. Gruszewka ok. 1859, zm. Nikołajew 1935);
 - x. Cezary Kozubski (zm. Sewastopol ...), kierownik dworca kolejowego.
- 2b) **Robert** (ur. Gruszewka 25 VIII 1862, zginął Uskamenka okręg Nikopol VI 1918), lekarz okulista;
 - x. Zofia Stina (ur. Uskamenka 1874, zm. Nikołajew po 1943).
- 1c) **Mikołaj** (ur. Melitopol ok. 1896, zginął Uskamenka VI 1918).
- 2c) **Nina** (ur. Melitopol ok. 1900, zm. zginął Uskamenka VI 1918).
- 3c) **Waldemar** (ur. Melitopol ok. 1901, zginął Uskamenka VI 1918).
- 3b) **Amand** (ur. Gruszewka ..., zm. Charków 1935 lub 1936), prof. chirurgii w Charkowie;
 - x. Aleksandrowsk przed 1905, Eudokia ... (zm. po 1943).
- 1c) **Włodzimierz** (ur. Charków 1905, zm. Charków 1943), lekarz okulista.

- 4b) **Karol**-Antoni (ur. Gruszewka ..., zm. Ługańsk 1930), inspektor finansowy w Ługańsku;
 x. Anastazja Holub (ur. Ługańsk ..., zm. ...).
 1c) **Dymitr** (ur. Ługańsk 1899, zm. Ługańsk 1911).
 2c) **Włodzimierz** (ur. Ługańsk ok. 1901, zm. ...), asystent lekarza.
- 5b) **Helena** (ur. Gruszewka ..., zm. wyspy sołowieckie nad Morzem Białym 1930);
 x. Paweł Wierchowski (zm. Rostów 1914), nauczyciel gimnazjalny w Rostowie.
- 6b) **Olga** (ur. Gruszewka, zm. Warszawa ...);
 x. Konstancyń Stefanowicz (zm. Dniepr 1913), aptekarz.
- 3a) **Nanette** (ur. Gruszewka 28 VII 1833, zm. 22 VIII 1857).
- 4a) **Emil** (ur. Pokrowskoje / Gruszewka 3 XI 1836, zm. Odessa 4 IX 1879), dyplomowany rolnik, zarządca dóbr wielkiego księcia Michała Mikołajewicza;
 x. 1869 Antonia Sommer (zm. Charków ok. 1890).
- 1b) **Mikołaj** Socholanus (ur. Gruszewka 24 VIII 1872 lub 1873, zm. Rostów 1930);
 x. Charków .. Katarzyna Horbatenko (ur. Charków..., zm. Rostów ...).
 1c) **Mikołaj** (ur. Rostów 1911, zm. ...), inż.
 2c) **Demetr** (ur. Rostów ..., zm. ...), inż. chemiczka.
- 2b) **Amand** Szymon (ur. Gruszewka 5 I 1875, zm. Rosenheim / Bawaria 27 VII 1960), główny zarządca dóbr wielkiego księcia Mikołaja Michajłowicza;
 x. Nikopol / Ukraina 15 X 1918 Ewelina Hołowko (ur. Gruszewka 24 IX 1897, zm. Rosenheim 12 VI 1991).
 1-2c) 2 synowie (zm. mł.).
- 3b) **Elżbieta** (ur. Gruszewka 1877, zm. Rostów ...), nauczycielka muzyki.
- 5a) **Eugeniusz** (ur. Gruszewka 7 XI 1840, zm. ...), prof. chemii na uniwersytecie w Kijowie;
 x. 1869
 1b) **Mikołaj** (ur. 1 IX 1871, zm. ...).
 2b) **Aleksander** (ur. 23 XI 1873, zm. ...).
 3b) **córka** (zm. ...).
- 6a) **Katarzyna** (ur. Gruszewka 23 XI 1846, zm. Krzywy Róg, gubernia Chersoń...);
 x. ... Dobrowolski (ur. Krzywy Róg..., zm. ...), lekarz.

Bibliografia

Publikacje źródłowe

- Finckenstein, G. v., i Franke, Ch. (2012a). *Genealogisches Handbuch der gräflichen Häuser* (T. 30). C. A. Starke.
- Finckenstein, G. v., i Franke, Ch. (2012b). *Genealogisches Handbuch der adeligen Häuser*. (T. 33). C. A. Starke.
- Gauhen, J. F. (1747). *Des Heil. Röm. Reichs Genealogisch-Historischen Adels-Lexici* (T. 2.). Verlag Johan Friedrich Gleditsch. <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10428115?page=14,15>
- Genealogisches Taschenbuch der Ritter- u. Adels-Geschlechter* (T. 6). (1881). Verlag von Buschak & Irrgang. <https://digital.ub.uni-duesseldorf.de/ihd/periodical/pageview/8226749>

- Genealogisches Taschenbuch der Ritter- u. Adels-Geschlechter* (T. 11). (1886). Verlag von Friedr. Irrgang. <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:04438610-7dba-11e3-b0d1-005056827e51?page=uuid:1abf53b0-8b39-11e3-83a0-005056825209>
- Gothaisches genealogisches Taschenbuch der gräflichen Häuser*. (1912). J. Perthes-Verlag. <https://digital.ub.uni-duesseldorf.de/periodical/pageview/1228239>
- Gothaisches genealogisches Taschenbuch der freiherrlichen Häuser*. (1868). J. Perthes-Verlag. <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10917712?page=1>
- Gothaisches genealogisches Taschenbuch der briefadeligen Häuser*. (1907). J. Perthes-Verlag. <https://digital.ub.uni-duesseldorf.de/ihd/periodical/pageview/1198271>
- Gritzner, M. F. (1874). *Chronologische Matrikel der Standeserhöhungen und Gnadenacte*. Verlag von Mitscher & Roestell. <https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb11176981?page=5>
- Helbach, J. Ch. (1825). *Adels-Lexikon: T. 1. A–K.* Bernhard Friedrich Voigt. <https://www.bibliotekacyfrowa.eu/dlibra/publication/18143/edition/16412>
- Hueck, W. v., i Ehrenkrook, H. F. v. (1953). *Genealogisches Handbuch der gräflichen Häuser B.* (T. 1). C. A. Starke.
- Hueck, W. v., i Ehrenkrook, H. F. v. (1965). *Genealogisches Handbuch der adeligen Häuser B.* (T. 7). C. A. Starke.
- Sinapius, J. (1728). *Des Schlesische Adels, Andere Theil.* Michael Rohrlach. <https://sbc.org.pl/dlibra/publication//12518/edition/11206>

Wydawnictwa urzędowe

- Allgemeine Preußische Staats-Zeitung*. (1842). Decker.
- (1842). *Allgemeine Preußische Staats-Zeitung*, (98), 413. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/030-9911/0217.jp2>
- Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*. (1879–1918). Decker.
- (1879, 26 stycznia). *Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, (22), 1. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/035-7954/0160.jp2>
- (1886, 17 stycznia). *Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, (15), 1. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/071-7990/0164.jp2>
- (1890, 13 września). *Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, (221), 7. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/101-8020/0113.jp2>
- (1910, 16 stycznia). *Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, (13), 7. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/096-9504/0224.jp2>
- (1912, 21 stycznia). *Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, (20), 1. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/113-9521/0386.jp2>
- (1913, 12 stycznia). *Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, (10), 7. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/122-9538/0175.jp2>

(1918, 24 kwietnia). *Deutscher Reichs-Anzeiger und Königlich Preußischen Staatsanzeiger*, (96), 1. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/165-9573/0245.jp2>

Königlich Preußischen Staats-Anzeiger. (1842–1866). Decker.

(1858, 24 września). *Königlich Preußischen Staats-Anzeiger*, (223), 1. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/062-9943/0299.jp2>

(1866, 11 października). *Königlich Preußischen Staats-Anzeiger*, (247), 3544. <https://digi.bib.uni-mannheim.de/viewer2/reichsanzeiger/film/084-9965/0071.jp2>

Rang- und Quartier-Liste der Königlich Preußischen Armee für 1886. (1886). E.S. Mittler und Sohn. <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/391839/edition/369280>

Rang- und Quartier-Liste der Königlich Preußischen Armee und des XIII. (Königlich Württembergischen) Armeekorps für 1897. (1897). E. S. Mittler und Sohn. <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/392045/edition/369481>

Rangliste der Königlich Preußischen Armee und des XIII. (Königlich Württembergischen) Armeekorps für 1914. (1914). E. S. Mittler und Sohn. https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/392675/edition/370064?fbclid=IwAR1w_uDGBRULablkiJ5pMz5XwjgnYkHTDVo0dJvhOql1nkGXBaYAUst4D4

Literatura

Banik, J. (2005, 21 sierpnia). Garnierowie z Turawy. *Nowa Trybuna Opolska*, (193), 20–21.

Bautz, F. W. (1990). *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon* (T. 1). Verlag Traugott Bautz. <https://www.bbkl.de/index.php/frontend/lexicon>

Błażek, C. (1887). *Der Abgestorbene Adel der Preussischen Provinz Schlesien* (T. 1). Verlag von Bauer und Raspe. <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/4236>

Brazier, K. (2013). *The Complete Blue Max. A Chronological Record of the Holders of the Pour Le Mérite, Prussia's Highest Military Order, from 1740 to 1918*. Pen & Sword Books.

Bulla, K. (2020). Śląska fabryka fajek w Zborowskiem. Prawne i gospodarcze uwarunkowania funkcjonowania manufaktury oraz handlu jej wyrobami. W: Papak, B. (Red.), *Śląska fabryka fajek glinianych w Zborowskiem* (s. 159–181), Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”.

Duncker, A. (Red.). (1870). *Die Ländlichen Wohnsitze, Schlösser und Residenzen* (T. 11). Verlag von Alexander Duncker. <https://bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/20990/edition/28049>

Duncker, A. (Red.). (1874). *Die Ländlichen Wohnsitze, Schlösser und Residenzen* (T. 13). Verlag von Alexander Duncker. <https://bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/22262/edition/29155>

Farys, J. (2013). *Księga historii Ziemi turawskiej: T. 1. Dzieje gminy*. Urząd Gminy Turawa.

Gaworski, M. (2019). *Śmierć, bale skandale, czyli osobowości i osobistości śląskich pałaców*. Matiang.

Hefner, O. T. (1857). *Der Adel des Königreichs Preußen*. Verlag von Bauer und Raspe. <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10362302?page=1>

Hoffman, G. (2003). *Historia miasta Katowice*. Muzeum Śląskie.

- Hoffman, M. (2007). *Między prawdą a legendą. Fakty, wydarzenia, opowieści, legendy gminy Kochanowice*. Urząd Gminy Kochanowice i Gminne Centrum Kultury i Informacji w Kochanowicach.
- Janik, M. (2008). Właściciele zamku lublinieckiego w zabytkach epigrafiki. W: Janik, M. (Red.). *Zamek lubliniecki* (s. 59–74). Fundacja „Zamek Lubliniecki”.
- Jenczelewska, J. (2015, 19 stycznia). Garnierowie. Arystokraci z Turawy i Lublińca. Znani w Europie z produkcji fajek. *Nasza historia. Dziennik Zachodni* 71 (14), 14–15.
- Kirnbauer von Erztätt, J.E. (1909). *Niederösterreichischer Adel: T. 1. A–R*. Verlag von Bauer und Raspe. <https://gdz.sub.uni-goettingen.de/id/PPN828635498>
- Kneschke, E.H. (1861). *Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon* (T. 3). Verlag von Friedrich Voigt. <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10428252?q=%28Neues+allgemeines+Deutsches+Adels-Lexicon%29&page=5>
- Komaszyński, M. (1983). *Maria Kazimiera d'Arquien Sobieska królowa Polski 1641–1716*. Wydawnictwo Literackie.
- Krane, A., (1901–1904). *Wappen- und Handbuch des in Schlesien (einschließlich der Oberlausitz) landgesessenen Adels*. C.A. Starke Verlag. <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication//13139/edition/11844>
- Kuczer, J., (2013). *Baronowie, hrabiowie, książęta. Nowe elity Śląska (1629–1740)*. Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.
- Kuzio-Podrucki, A. (2014). Katowicka szlachta i arystokracja. W: A. Kuzio-Podrucki i B. Szmatloch (Red.), *Katowickie dziedzictwo*. Oficyna MONOS.
- Lehmann, G. (1913). *Die Ritter des Ordens pour le mérite: T. 1. 1740–1811*. Ernst Siegfried Mittler und Sohn.
- Martin, R. (1913). *Jahrbuch der Millionäre in der Provinz Schlesien*. Rudolf Martin Verlag. <https://sbc.org.pl/publication/251295/edition/237669/jahrbuch-des-vermogens-und-einkommens-der-millionare-in-der-provinz-schlesien-1913-martin-rudolf-1864-1925?language=de>
- Molak, E., i Raclawicki, I. (2008). *Zapomniane zabytki. Dwory i pałace wiejskie południowej Polski. Śląsk Opolski* (T. 1). Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej.
- Molak, E., i Raclawicki, I. (2011). *Zapomniane zabytki. Dwory i pałace wiejskie południowej Polski. Śląsk Opolski* (T. 2). Nowik sp.j.
- Olejniak, J., Aleksandrowicz, A., Bajrakowska, H., Chwyszczuk, A., Czyżowicz, A., Lis, A., Strączek, I. (2015). *Jan Adam de Garnier – rycerz i mnich*. Fundacja Przyrodnicza „pro Natura”.
- Papaj, B. (2020). Śląska fabryka fajek w Zborowskim. Powstanie i funkcjonowanie manufaktury oraz próba odtworzenia jej rozplanowania. W: Papaj, B. (Red.), *Śląska fabryka fajek glinianych w Zborowskim* (s. 141–157). Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”.
- Papaj, B., i Bulla, K. (2020). Zborowskie. Krótki rys historyczny regionu i miejscowości (od czasów najdawniejszych do połowy XX wieku). W: Papaj, B. (Red.), *Śląska fabryka fajek glinianych w Zborowskim* (s. 113–139). Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”.
- Pater, ks. J. (1998). *Wrocławska kapituła katedralna w XVIII wieku*. Papieski fakultet teologiczny we Wrocławiu.
- Sękowski, R. (2003). *Herbarz szlachty śląskiej. Informator genealogiczno-heraldyczny: T. 2. D–G*. Videograf, Fundacja „Zamek Chudów”.

- Skrzypietz, A. (2014). *Rozkwit i upadek rodu Sobieskich*. Bellona.
- Triest, F. (1865). *Topographisches Handbuch von Oberschlesien* (T. 2). W. G. Korn. <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/892>
- Tyrol, J. (2002). *Nad Liswartą i Potokiem Jeżowskim*. Cieszyn.
- Weber, R. (1909). *Schlesische schloesser* (T. 1). Verlag des Deutschen schloesser albums. <https://www.dbc.wroc.pl/dlibra/publication/12566/edition/11572/content>
- Weber, R. (1913). *Schlesische schloesser* (T. 3). Verlag des Deutschen schloesser albums. <https://polona.pl/preview/aed7815a-a254-43c0-920b-3dfab17a5205>
- Wierusz-Kowalski, J. (1988). *Poczet papieży*. Krajowa Agencja Wydawnicza.
- Zgorzelska, U. (2008). Zamek lubliniecki – przemiany własności, formy architektonicznej i funkcji. W: Janik, M. (Red.), *Zamek lubliniecki* (s. 89–108). Fundacja „Zamek Lubliniecki”.
- Zielińska, T. (1981). Majorat. W: Mączak, A. (Red.), *Encyklopedia historii gospodarczej polski do 1945 roku: T. 1. A–N* (s. 459). Wiedza Powszechna.
- Zientara, B. (1981). Alodium. W: Mączak, A. (Red.), *Encyklopedia historii gospodarczej polski do 1945 roku: T. 1. A–N* (s. 16). Wiedza Powszechna.

Filmografia

- Spolniak, D. (Reż.). (2017). *Pewnego razu na Zachodzie. O jeziorze, którego nie było*. Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej.